

relevant

geloof / kerk / mens / maatschappij
bisdom Antwerpen / mei - juni 2024

Blijf verschillig

GODVERGETEN

MEIBEDEVAART

HET PROFETISCHE KARAKTER VAN DE BIJBEL

DE VLAM VAN DE LIEFDE

Relevant - Nummer 3
TWEEMAANDELIJKS
mei - juni 2024

Afgiftekantoor 2099
Antwerpen X - P 914402
www.relevant-bisdomantwerpen.be

ISSN-nummer
2294-7620

› **Op de cover:** Ouderen en zieken in rolstoelen, met rollators of een ondersteunende arm, bewoners van woon-zorgcentra, religieuzen ... Gelovigen rondom hun bisschop en onder de hoede van Maria. Ze vragen tijdens de traditionele meibedevaart, dit jaar op 15 mei in de kathedraal, haar zegen over hun leven en dat van anderen.

INHOUD

Woord van de bisschop	3
Verschillig blijven, het is broodnodig	4
Godvergeten	11
Het profetische karakter van de Bijbel	18
De kiosk	20
Lerenslang	22
Doorkijk: De vlam van de liefde	23
Jongerenkatern	24
Was jij erbij?	26
Het voorval	28

COLOFON

Relevant, het diocesane magazine van het bisdom Antwerpen, verschijnt tweemaandelijks. Verantwoordelijk uitgever is Nathalie Milio, Schoenmarkt 2, 2000 Antwerpen.

Hoofdredactie: Ilse Van Halst

Redactieraad: Steven De Schampelaere, Jonathan Wuyts, Nathalie Milio, Marc Philips, Saskia van den Kieboom, Lea Verstricht

Redactie: Relevant, Groenenborgerlaan 149, 2020 Antwerpen, 0474 655 943, relevant@bisdomantwerpen.be, www.relevant-bisdomantwerpen.be.

Abonnementen: Abonnementen Relevant, p/a Halewijnlaan 92, 2050 Antwerpen, 03 202 84 30, abonnementen.relevant@kerknet.be.

Een jaarabonnement kost 25 euro. Jongeren betalen 10 euro.

Abonnees in het buitenland betalen 50 euro.

Een steunabonnement kost 50 euro.

Voor een los nummer betaal je 10 euro.

Abonneren kan op IBAN: BE45 7350 3165 1589, BIC: KREDBEBB van vzw Bisdom Antwerpen – Relevant met duidelijke vermelding van naam en adres voor wie het abonnement bestemd is.

© Thomas Bos



HET GELAAT VAN DE ANDER

Het gelaat van de ander – en in diens gelaat de Andere – appeleert ons, stelt de Frans-Joodse filosoof Emmanuel Levinas. De ‘ander’ is elke persoon tegenover mij, en dus fundamenteel anders dan ik. Die ander doet een beroep op mij. Aan mij om al dan niet in te gaan op dat ethische appel. Om weg te kijken, onverschillig, zoals de priester en de leviet in de parabel van de barmhartige Samaritaan. Of om zoals die Samaritaan halt te houden en de ander te helpen. Om ‘verschillig’ te blijven en je vanuit die verschilligheid te engageren. Bij die oproep tot verschilligheid, zowel cultureel als politiek, in taalgebruik als in consumptie, in de jongerenwereld ... staan we stil in het dossier in dit nummer van *Relevant*.

De oproep tot verschilligheid tot de hele samenleving, ook tot de Kerk, krijgt vandaag een bijzondere betekenis in het licht van de Vlaamse en federale commissies over de aanpak van seksueel misbruik in de Kerk en in andere gezagsrelaties en van de vaste wil om een nieuw en coherent beleid voor alle slachtoffers van misbruik, binnen of buiten de Kerk, uit te werken.

In dit nummer laten we twee slachtoffers van misbruik in de Kerk aan het woord. We peilen naar hun ervaring met de tussenkomst van de Kerk en de werking van de commissies, en we polsen wat ze verwachten van de commissies en van de Kerk. We brengen verslag uit van de hoorzittingen van kerkelijke verantwoordelijken in de commissies. En nemen een kijkje op het secretariaat van ons bisdom, dat in de eerste dagen na de uitzending van de documentaire *Godvergeten* overspoeld werd door aanvragen voor kerkverlatingen.

Blijf verschillig is ook ‘relevant’ op tal van andere domeinen, onder meer in de gevangenispastoraal. Om gedetineerden, ongeacht de feiten die ze pleegden, met een oprechte bezorgdheid aan te spreken met de vraag, zo getuigt Jelle De Backer:

“Hoe gaat het met jou vandaag?”

Ilse Van Halst

VERSCHILLIGHEID, EEN ZEGEN OF EEN VLOEK

De lente is het moment om in je tuin te werken. Er moet eerst en vooral geknipt worden: struiken insnoeien, grassen afknippen en bodembedekkers terugdringen. Nieuwe planten hebben lucht en ruimte nodig. In gedachten moet je verder kijken dan het weinige wat er nu al te zien is. Welke bloemen wil ik deze zomer zien bloeien? Welke planten passen bij elkaar en welke niet? Welke kleuren scheppen harmonie en welke niet? Te veel verschil geeft een verwarde indruk, te weinig verschil wordt een saaie bedoening. Eenheid in verscheidenheid kan je niet aan het toeval overlaten. Het is meer cultuur dan natuur. Je moet het plannen. Je moet het in de hand houden. Je moet fantasie met redelijkheid combineren. Kom deze zomer maar eens kijken naar het resultaat!

Een kleine stap

Van planten naar mensen is maar een kleine stap. Sommigen voelen zich best in een strakke tuin naar Frans model. Rechte lijnen en regelmatige structuren, getekend door architecten. Geheel in de geest van de Verlichting. Zelfs de natuur moet gehoorzamen aan redelijke normen en voorspelbare criteria, opgelegd door de mens. Anderen houden meer van een spontane landschapstuin naar Brits model. Een tuin zoals de natuur haar werk aflevert. Zonder opgelegde symmetrie en evenwicht. Een tuin met doorkijkjes en verrassingen achter elke hoek. Een tuin om even te ontsnappen aan de geest van de Verlichting. Hoe spontaan mag het leven zijn? Sommigen vinden rust in orde, anderen in ordeloosheid. De enen kunnen geen stof zien liggen, anderen kunnen er best mee leven. Wie past bij wie? In een tuinzaak kun je kiezen tussen pakketten van telkens bloemen in dezelfde



© Erik De Smet

› *"Ik heb een voorbeeld gegeven; wat Ik voor jullie heb gedaan, moeten jullie ook doen." Dat vers uit het Evangelie volgens Johannes (13, 15) koos seminarist Volodymyr Hreshchuk (25) uit Oekraïne als leidraad voor zijn diakenwijding in voorbereiding op het priesterschap. De viering werd geleid door hulpbisschop Petro Holiney van het eparchie Kolomyja in Oekraïne (een bisdom in de Byzantijnse traditie) en bisschop Johan Bonny.*

keurschakering: een zakje vol bollen of zaden van allemaal gele bloemen, of allemaal rode bloemen, of allemaal lila bloemen, of allemaal witte bloemen. Zo kan je structuur en orde in je bloementuin brengen. Als je dat wenst, wel te verstaan. Want anderen zullen dat juist te voorspelbaar en te weinig natuurlijk vinden. Ze grijpen in de tuinwinkel liever naar die andere zakjes met een bonte verzameling zaden van de meest verschillende veldbloemen, allemaal anders van grootte, kleur en geur. Een zakje georganiseerde wanorde. Zoals je die alleen in het wild kan vinden. Wat is mooier: gelijke of ongelijke kleurenpracht? Misschien moet je beide eens proberen. Ter afwisseling.

Geen toeval

Kortom: hoe natuurlijk een tuin er ook mag uitzien, hij zegt meer over de tuinier dan over de natuur. Verschillendheid is nooit zomaar het product van toeval. Er zit een gedachte achter, een aanvoelen, een voorkeur, een

persoonlijkheid. Trouwens, hoe meer verschillendheid, hoe meer zorg en aandacht die vraagt! Een doorsnee Brit besteedt meer zorg aan zijn gazon en landschapstuin dan een Fransman aan zijn rechte hagen en heesters. Zo is het ook in de samenleving of in de Kerk. Verschillendheid vraagt meer aandacht en overleg dan uniformiteit of rechtlijnigheid. Paus Franciscus en de deelnemers aan de synode kunnen ervan meespreken. Wie ruimte wil scheppen voor verschillendheid zal al vlug de meerkost ervan aan overleg en besluitvorming ontdekken.

Een knipoog

Zou de Kerk niet op een tuin kunnen lijken? Met dank aan alle tuiniers voor hun inspiratie en inzet. En met een knipoogje: toen Maria van Magdala op paasochtend bij het lege graf kwam, verwarde ze Jezus met ... de tuinman!

+ Johan Bonny



© Luc Peeters

› *Vasten verbindt ... Figuurlijk, en in Lier ook letterlijk met een mensenketting. Dit jaar waren moslims en christenen van 9 tot 30 maart samen aan het vasten. Om die periode van versoering maar ook bij uitstek van solidariteit tastbaar te maken, riepen de werkgroep MiDiGa en de Ahmadiyya-gemeenschap van Lier iedereen op 14 maart op om elkaar te ontmoeten. Ook bisschop Johan Bonny reikte de hand.*



VERSCHILLIG-HEID GEEFT MENSEN EEN GEZICHT

HOE KUNNEN WE DE TERREUR VAN ONVERSCHILLIGHEID
IN ONZE HUIDIGE SAMENLEVING DOORBREKEN?
KAN JE LEREN OM 'VERSCHILLIG' TE ZIJN?
EN HOE ZELF NIET 'VERLAMD' GERAKEN DOOR
ALLE APPELS DIE OP JE AFKOMEN?



NIET ZOMAAR AAN LEVEN ...

“Door alles wat er vandaag rondom ons gebeurt, geraakten heel wat mensen de voorbije jaren ontmoedigd en afgestompt. Ze worden onverschillig”, stelt emeritus professor Alfons Vansteenwegen vast. Tegen de terreur van de onverschilligheid in pleit hij voor een vernieuwde inzet. ‘Verschillig blijven’ is broodnodig. “Ik wil een kritische houding bevorderen die leidt tot actie, weg van de ‘het-kan-me-niet-schelen-mentaliteit. Zo wil ik bijdragen tot een betere mensheid met meer gelijkwaardigheid.”

Ilse Van Halst

Oorlogen die dichterbij komen en almaar schokkender worden, vluchtelingen die aanspoelen op zoek naar een beter leven, een toenemend aantal depressies ... Het lijkt soms alsof er geen einde komt aan de stroom slecht nieuws die ons overspoelt. “Het leidt bij velen tot een gevoel van gelatenheid”, ervaart Alfons Vansteenwegen, professor psychotherapie en seksuologie aan de KU Leuven, wanneer hij rondom zich kijkt. “Je hoort het vaak: ‘Mij kan het allemaal niet meer schelen’ of ‘Het zal mijn tijd nog wel duren ...’ De interesse in het leven vervlakt, ze hebben geen doel meer, de toekomst wordt uitzichtloos, het is toch allemaal eender ... Ze verliezen het vertrouwen in instellingen, in hun medemensen. Ze worden ‘onverschillig.’”

Gelijkheidsdenken

In die onverschilligheid onderkent hij een gedachteloos gelijkheidsdenken, dat volgt uit het ontbreken van elke vorm van kritische reflectie. “Een onverschillige houding leidt tot een gemakkelijke omgang met diversiteit, want ‘alles is toch eender’? Godsdiensten zouden



gelijk zijn, politieke programma's en ideologieën zouden gelijk zijn ...”, aldus de analyse van de professor. In zijn boek *Blijf verschillig* (Lannoo, 2022) trekt hij nadrukkelijk van leer tegen die onverschilligheid en het inherente gelijkheidsdenken. Hij wil mensen terug wakker schudden, opdat ze zouden betrokken blijven. “We moeten dringend terug aandacht leren hebben voor het verschil. We moeten dringend terug leren onderscheiden. We mogen ons niet neerleggen bij die heersende gelatenheid.”

Levenshouding

We moeten met andere woorden ‘verschillig’ worden. In de ogen van de professor is dat een

levenshouding, die je kan aanleren.

“Het is essentieel dat onze jeugd verschillig wordt opgevoed. Daaraan moeten zowel gezinnen als het onderwijs bewust aandacht schenken”, bepleit hij. Om vervolgens het begrip ‘verschillig’ te definiëren. “Verschillig zijn is een onderdeel van waarnemen. Wanneer we rondom ons kijken, onderscheiden we, of anders gezegd, maken we een verschil. We halen iets naar voren uit de achtergrond. Meteen word je er ook bewust van, dat jij de dingen vanuit jouw standpunt bekijkt, een beperkt perspectief dus.” Hij vervolgt: “We moeten ook klare taal schenken. Dat is het begin van alle verschilligheid, van het onderscheiden, van het scherpstellen van begrippen.”



Onderscheiden

Onderscheiden brengt keuzemogelijkheden mee. “Wie verschillig is, maakt keuzes. Dat kan je maar als je dingen onderscheidt: dít vind ik goed, dát niet. Wie verschillig is, heeft dus een waardenschaal om zaken af te toetsen. In die zin ligt verschilligheid aan de basis van een ethisch bewustzijn.” “Wie verschillig is, leeft toekomstgericht. Hij of zij blijft niet hangen in het verleden, staat niet stil in het heden, maar leeft voor zich uit. Hij of zij leeft niet doelloos, maar streeft naar een betere toekomst”, benadrukt de professor. “Verschilligheid leidt noodzakelijkerwijs tot engagement. Het veronderstelt dat je iets doet om een verschil te maken. Het is naastenliefde in actie.” Verschillig zijn kan ook leiden tot een sterke passie voor iets of voor iemand, zoals verliefdheid.

Bezieling

Een typisch kenmerk van verschilligheid is de kennisdrang. “De wereld verandert voortdurend. Er ontstaan steeds nieuwe dingen. Heb daar oog voor!”, roept Vansteenwegen op. “Wie verschillig is, wil blijven kijken en blijven bijleren.” Van kennisdrang naar verwondering is een kleine stap. “Verwondering maakt dat je vragen blijft stellen. Je kunt je verwonderen over de dingen rond jou, en ook over jouw eigen context. Zo ontluiken levensvragen, zoals ‘waartoe besta ik?’ of ‘wat is de zin van mijn leven?’ Spiritualiteit is bijgevolg een belangrijk element van verschilligheid. Spiritualiteit – zowel godsdienst als seculiere spiritualiteit – houdt in dat je betrokken bent op het leven in het algemeen, dat je je vragen stelt over de zin van het leven. Het is leven met een visie, met het niet-vanzelfsprekend vinden van de werkelijkheid. Het heeft te maken met ‘bezieling’. Je zet heel je leven in een bepaalde lijn. Het is een levenshouding, een leidraad, een houvast.”

Op de goede weg

Positief is dat we al op weg zijn naar meer ‘verschilligheid’ in ons denken en doen. Hier en daar ontwaart professor Vansteenwegen tekenen dat mensen ‘wakker’ worden, dat ze geraakt worden door wat er gebeurt. “Beetje bij beetje zie ik de tijdsgeest veranderen. Sinds de publicatie van mijn boek in 2022 kenden we de oorlog in Oekraïne, zo dichtbij, en recent de oorlog in Gaza, zo schokkend

dat het je niet onberoerd kon laten. Dichter bij huis, en in heel Europa, zagen we de boeren massaal op straat komen. Ze laten het niet meer over zich gaan en gaan over tot actie.”

Slijtageslag

Toch onderkent hij nog heel wat moedeloosheid. Getuige daarvan de vele burn outs, depressies en zelfs zelfdodingen, ook bij jongeren. “Depressie en zelfdoding zou je een eindpunt van onverschilligheid kunnen noemen”, meent Vansteenwegen. “Je valt stil. De essentie van depressie bestaat erin dat je betrokkenheid op de wereld en op de ander verdwijnt. Het is een extreme vorm van onverschilligheid, die – laten we duidelijk zijn – je overkomt. Onverschilligheid is geen bewuste keuze, het is een slijtageslag waardoor mensen het uiteindelijk opgeven. Je krijgt steeds meer stenen in je rugzak, waardoor je je er uiteindelijk, letterlijk, bij neerlegt.”

Van alle tijden

Onverschilligheid mag dan vandaag hoogtij vieren, het is geen nieuw gegeven. Denk aan de parabel van de barmhartige Samaritaan. In Jezus’ tijd moet onverschilligheid ook al een alarmerend peil bereikt hebben. “Die parabel is het mooiste verhaal van betrokkenheid dat er bestaat”, meent de professor. “Je ziet twee mensen rondlopen, niet van de minste – een priester en een leviet, religieuze gezagsdragers dus. Ze zien een noodlijdende man liggen, maar vervolmaken hun weg, onverschillig voor diens lijden. De Samaritaan daarentegen ziet hem niet alleen liggen, hij helpt hem ook, brengt hem vervolgens naar een herberg en betaalt daar bovendien voor zijn zorgen. Hij is de verschilligheid ten voeten uit. Met die parabel zet Jezus zich nadrukkelijk af tegen elke vorm van onverschilligheid. Ja dus, onverschilligheid is van alle tijden. In de loop der geschiedenis zijn er periodes waarin mensen in een gevoel van onmacht tegenover wat er rond hen gebeurt, tegenover oorlogen, tegenover crisissen, de moed verliezen en zich laten gaan.”

Zoals steeds zijn extremen te mijden, zowel het immobilisme als buitensporige verschilligheid. “Je kunt zo ver gaan in je betrokkenheid op de ander dat je er zelf door verlamd geraakt of eraan ten onder gaat”, waarschuwt Vansteenwegen. “Kijk naar heiligen en martelaars, die model staan voor uitzonderlijke verschilligheid, waaraan ze uiteindelijk ten onder zijn gegaan.” Die extreme vorm is ook helemaal niet waar Jezus op aanstuurt: Hij vertelt duidelijk dat de Samaritaan de noodlijdende man helpt en in zorgende handen achterlaat, waarna hij zijn eigen weg vervolgt.

Afgrenzen

“Afgrenzen is belangrijk”, luidt de goede raad van de professor. “Net daarom is een levenshouding of een interne overtuiging belangrijk. Het is de grondlijn van verschilligheid, die veerkracht geeft en die maakt dat we in het leven terug recht kunnen staan. Het is een houvast, waarop we kunnen terugvallen als het even tegenzit of we het niet meer zien zitten, zodat we niet verloren lopen in het geheel.” Om te besluiten: “Zulk een levenshouding bepaalt wat we doen en wat we niet doen. Ze leidt tot inzet. Dat noem ik de gevende liefde. We willen het goede voor de ander, een betere wereld voor iedereen.”



Wie met vragen zit over zelfdoding kan terecht op de Zelfmoordlijn, op het gratis nummer 1813, of op zelfmoordlijn1813.be.

WOORDEN KUNNEN BRUGGEN BOUWEN

Tijdens mijn loopbaan als journalist evolueerde de gevoeligheid tegenover woorden, een gevoeligheid die een verschilligheid verradt. Want woorden doen ertoe. Woorden verbinden of sluiten uit. Met woorden kunnen we welbepaalde mensen tot de onze maken of net duidelijk maken dat ze niet de onzen zijn, of dat ze minder zijn, of misschien zelfs dat ze geen mensen zijn. Met woorden kunnen we bruggen bouwen of net tegenstellingen tussen mensen en groepen in de verf zetten, zodat ze tegenover elkaar komen te staan. Hoog tijd dus om wat zorg te besteden aan onze omgang met woorden.

Ilse Van Halst

Schreven we dertig jaar geleden nog 'gehandicapt', dan werd dat later 'mensen met een handicap', om vervolgens verfijnd te worden naar 'mensen met een beperking' en vervolgens 'mensen met een functiebeperking'. Mensen vallen immers niet samen met hun handicap. Ze zijn méér dan hun handicap. Door hen enkel te omschrijven aan de hand van hun handicap, stoppen we hen in één

hokje en gaan we voorbij aan al hun andere kwaliteiten en vaardigheden. Bovendien is het niet in elke context belangrijk om hen te definiëren aan de hand van hun beperking. Soms doet die er eenvoudigweg niet toe.

Te kort door de bocht

In dezelfde lijn ligt ook het veralgemenen. Vaak denken we er niet bij na en zeggen we achteloos: 'de jongeren', 'de gelovigen', de Palestijnen, de Israëli's enzovoort. Het gebruik van het bepalend lidwoord vergroot en veralgemeent een groep mensen over wie je praat. In conflictsituaties gebruikt men het soms gemakshalve om de tegenstelling tussen de verschillende partijen duidelijk te maken. Maar het is niet omdat jouw uitspraak van toepassing is op heel wat jongeren of heel wat Palestijnen, dat ze opgaat voor hen allemaal. Hen onder de

noemer 'de jongeren' of 'de Palestijnen' vatten, is dan ook al te kort door de bocht.

In beweging

Samen met Ruben Wullaert onderzocht Amber Dierckx, vandaag werkzaam bij het CAW, vorig jaar projectmedewerker van Other Talk bij Broederlijk Delen, hoe we omgaan met woorden in ons spreken en ons schrijven over migratie en superdiversiteit (n.v.d.r. Other Talk, een programma waarin 11.11.11 en Vluchtelingenwerk Vlaanderen het voortouw nemen, onderzoekt hoe we genuanceerd en positief kunnen communiceren over migratie en diversiteit). Die zoektocht mondde uit in de brochure *Woorden in beweging. Spreken en schrijven over migratie en diversiteit*, een verklarend lexicon met handvatten en tips. De titel 'Woorden in beweging' verradt reeds wat ik hierboven beschreef. "Het lexicon zal nooit 'af' zijn," aldus Amber, "omdat taal over mensen die bewegen evenzeer blijft bewegen en evolueren."

Doe zelf even de oefening. Denk na over de woorden die je gebruikt. Geven ze wel aan waar de ander voor staat? Welke gevoeligheid dragen ze? En zie jij die bijvoorbeeld wanneer je het hebt over mensen met een andere huidskleur, terwijl jij niet tot die groep behoort? Misschien zijn dat wel, ongewild, blinde vlekken voor jou? Achter een woord schuilt soms een hele wereld die je als spreker niet kent.



WAT LEREN ANDERE GELOOFSOVERTUIGINGEN ONS?

Verschillig blijven is ook voor de Zuid-Koreaanse zenboeddhistleraar en Twittermonnik Haemin Sunim een evidentie. Met bestsellers als *Dingen die je alleen ziet als je er de tijd voor neemt* en *Houden van dingen die niet perfect zijn* moedigt hij zijn lezers aan om oog te hebben voor het kleine en bewust te vertragen. Immers, net in donkere, onzekere tijden hebben we hoop en licht nodig. Om de grote uitdagingen van deze tijd creatief eerder dan passief aan te pakken, kunnen we maar beter plannen en ondernemen, zo meent hij. Alles beter dan wat het leven naar je gooit fatalistisch te ondergaan.

De derde oecumene

Een donkere toekomst bestrijd je best met dankbaarheid. Bij verdriet of tegenspoed helpt het dan weer aanzienlijk als je goed omringd bent. Ook schoonheid in de vorm van kunst, natuur of religie kan ons volgens Sunim troost bieden en weghalen uit het gepieker en de zorgen van elke dag. Met die filosofische levenslessen strooit de schrijver gretig. Een bruggetje naar de 'derde verlichting' of 'tijdperk van de kwetsbaarheid' van priester-filosoof Tomás Halik is hier niet veraf. Onmacht en boosheid nemen het daarin over van de hoop. Als antwoord op die patstelling stelt Halik de weg van 'de derde oecumene' voor, waarin hij ons, christenen, uitnodigt om vanuit een seculiere cultuur met steeds minder gelovigen toch moedig op zoek te blijven gaan naar een open dialoog en een zinvol leven. (Nathalie Milio)



© Freepik

“De nuances die woorden in zich dragen,” stelt Amber vast, “hebben een impact. ‘Arme boeren uit het Zuiden’ geeft een heel ander beeld mee dan ‘landbouwondernemers die door het systeem beknot worden’. Ook de context speelt mee, net zoals de intentie van de spreker een woord een andere lading kan geven.”

Tips

Het lexicon biedt een aantal handvatten om woorden te kiezen die voor iedereen goed aanvoelen. “Ga voor woorden die het ‘samen mens zijn’ benadrukken in plaats van een beperking of een kenmerk te benoemen. Zeg enkel wat nodig is in het kader van jouw verhaal”, geeft Amber enkele van de tips mee die het lexicon aanreikt. “Wanneer iemand getuigt over de gruwel die hij of zij heeft meegemaakt in Palestina, is het belangrijk dat wordt meegegeven dat die persoon zelf Palestijn is. Wanneer iemand gaat solliciteren, is die achtergrond minder, of zelfs niet belangrijk, wel de opleiding en kwaliteiten die die persoon heeft.” Onnodig te zeggen

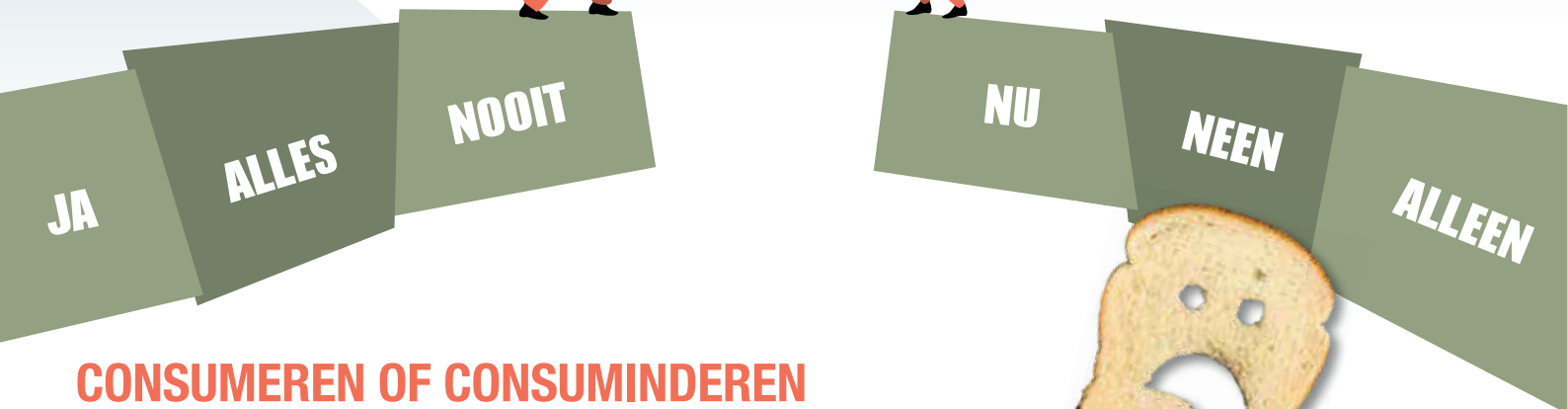
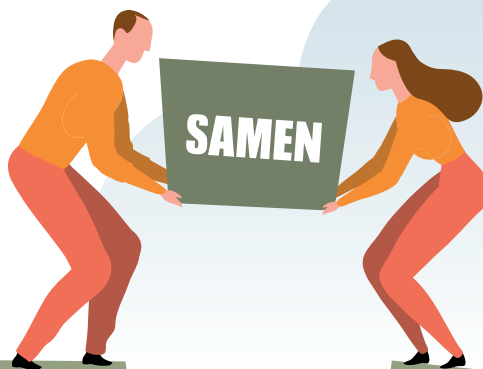
dat het niet altijd duidelijk is hoe de ander wil aangesproken of omschreven worden. “Kijk door hun bril, of beter nog, vraag het gerust aan de persoon in kwestie. Want er zijn ook individuele gevoeligheden. En als een woord toch verkeerd aankomt, verontschuldig je dan.” Tegelijk beseft Amber dat er een zekere weerstand of wreveld is of kan zijn over het voortdurend aanpassen van termen aan een veranderende realiteit. Wat mag je nog wel zeggen of schrijven, klinkt hier en daar wel eens. “Die wreveld is normaal”, stelt Amber gerust. “Nieuwe taal heeft tijd nodig om aanvaard

te worden. Veranderen gaat traag.” Ze geeft meteen een voorbeeld: “Ons onderzoek wijst uit dat zowat iedereen de term ‘vreemdelingen’ problematiseert, maar wat doen we dan met de ‘Dienst Vreemdelingenzaken’ in ons land?”

Oefenen

Het lexicon wil niet louter een leidraad zijn voor de individuele spreker of schrijver, maar ook een instrument om in parochies, verenigingen, jeugdbewegingen het gesprek over inclusief spreken en schrijven op gang te trekken. “Wanneer we nadenken over de woorden die we gebruiken,” benadrukt Amber, “kunnen we tot een meer verbindend en solidair taalgebruik komen.”

‘Woorden in beweging, spreken en schrijven over migratie en superdiversiteit. Lexicon’ (2023) kost 10 euro. Info op www.orbitvzw.be.



CONSUMEREN OF CONSUMINDEREN

“Wordt het niet eens tijd voor nieuwe schoenen?”, vroeg een vriendin me onlangs. Tja, misschien wel, misschien moet ik eens gaan shoppen om nieuwe schoenen aan te schaffen. Maar, zolang dit paar nog niet stuk is, waarom dan eigenlijk. Ze zitten goed, ik vind ze leuk, dus ik zie de noodzaak niet in. Diezelfde vriendin vindt het sowieso maar vreemd dat ik ‘slechts’ vijf paar schoenen heb: een paar voor de winter, een paar voor de zomer, loopschoenen, en nog twee paar nettere schoenen, die ik maar heel af en toe draag. Behalve de loopschoenen gaan alle andere paren jaren mee.

Fast fashion

Ook met het aankopen van kleding probeer ik zo zuinig mogelijk te zijn. Natuurlijk houd ik eraan om er leuk uit te zien, maar dat hoeft niet steeds

met iets nieuws. Bepaalde kledingstukken kunnen jaren meegaan en doe ik pas weg als ze echt versleten zijn. Dikwijls dan nog met wat pijn in het hart. En dan heb ik best nog veel kleding in mijn kast hangen. Ik kies die echter met veel zorg uit. Geen fast fashion voor mij. Ik begrijp de aantrekkingskracht van de Chinese fashionreus Shein waar je voor een habbekrats leuke laatste mode kan shoppen, maar veelal is het na een aantal keer dragen al stuk. Ook de Chinese webshop Temu zal aan mij geen klant hebben.

Eerlijk gezegd

De eerlijkheid gebiedt me te erkennen dat ik me een enkele keer toch heb laten verleiden om fast fashion te kopen, een goedkoop maar heel leuk kledingstuk, pijnlijk genoeg was het

na enkele keren wassen al stuk. Zonde van mijn geld! Goedkoop wordt zo toch duurkoop, en bovendien is het slecht voor onze planeet. Kleding is een van de grootste bronnen van vervuiling. Het creëert een gigantische uitstoot van CO², verbruikt enorm veel water, wordt dikwijls in lagelonenlanden geproduceerd, waar men het niet zo nauw neemt met de arbeidswetten. Fast fashion, dat handig inspeelt op de wegwerpcultuur, doet een grote afvalberg aan kledij ontstaan, die ofwel niet meer gedragen wordt want uit de mode, ofwel gewoonweg stuk is na enkele keren dragen, en letterlijk wordt gedumpt in derdewereldlanden. ▶

Liever koop ik duurzame kleding, van goede kwaliteit, en, als het even kan, ook geproduceerd door bedrijven waar geen kinderarbeid aan te pas komt. Al valt dat niet altijd goed te traceren. Ik shop graag in tweedehandswinkels, goed voor de portemonnee en het milieu. Bovendien vind je er vaak modieuze en originele stukken die je in gewone winkels niet vindt. Zo heb ik echt al leuke dingen op de kop kunnen tikken, waar ik erg zuinig op ben. Want ik probeer met mijn kledingstukken zo lang mogelijk te doen.

Mijn regel van drie

En ik probeer bewust minder aan te schaffen. Ik stel mezelf altijd de vragen: Heb ik het nodig? Heb ik het echt nú nodig? Maakt het me echt gelukkiger? Wil ik het na die drie vragen nog steeds, dan slaap ik er meestal nog een nachtje over, om dan daarna al dan niet over te gaan tot aankoop. Ik ben nooit een impulsieve shopper geweest en hoop dat ook nooit te worden. Ik probeer heel bewust te consumeren, of het nu over kleding gaat, boeken of andere dingen waar je al snel te veel van kunt kopen. Het klinkt als een huizenhoog cliché maar door bewust te consuminderen voel ik me vrijer. Ik besef dat ik nog kan minderen, maar toch, ik ben al een stuk beter bezig dan enkele jaren geleden. Meer kopen maakt me niet gelukkiger. Integendeel. Met de dingen die ik heb, kan ik er voor verschillende gelegenheden presentabel uitzien.

Zelf de regie in handen

Niet alleen met kleding wil ik bewust omgaan, ook met voedsel. Ik koop voedsel vaak in een supermarkt, het kan dus heel wat duurzamer. Ik drink erg veel van een bepaald frisdrankmerk dat het niet erg nauw neemt met arbeidswetten en milieunormen. Ook dat kan beter ... Toch doe ik mijn best. Ik eet zoveel mogelijk vegetarisch en ik maak er een halszaak van om geen gram voedsel te verspillen. De keren dat ik restjes moest weggooien over het hele jaar kan ik op één hand tellen. En zo probeer ik door bewust te consumeren/consuminderen mijn steentje bij te dragen. Reclameboodschappen die me de hemel op aarde beloven, zijn niet aan mij besteed. Ik hou zelf de regie van mijn koopgedrag in handen. Dat maakt me vrijer, gelukkiger en ... bewuster. (Saskia van den Kieboom)



› In 2018 schilderde streetartist SMOK vijf Antwerpenaren op de muur in de leestuin van bib Permeke, bij de lancering van het nieuwe album 'We begrijpen mekaar' van Tourist LeMC.

VERHALEN VAN VERSCHILLIGHEID

Op het moment dat ik dit artikel schrijf, lezen we de ene na de andere lofbetuiging over de zopas overleden auteur Walter Van den Broeck. De man die 'de taal van de gewone man' tot literatuur wist te verheffen en daarbij het leven van 'de kleine man' op de voorgrond wist te plaatsen. Het zijn schatten voor een samenleving die vanaf de begane grond het leven tot cultuur verheffen. Op die manier komen niet alleen de dominante figuren uit de geschiedenis aan bod, maar licht ook en vooral de verschilligheid op.

Een nieuwe geschiedenis

In zijn *Groenten uit Balen* tekende Van den Broeck vanuit de fabrieksarbeiders in Olen een nieuwe geschiedenis. De focus op de (postmortale) monoloog van de moeder van Leo Pleysier in *Wit is altijd schoon*, maakt dan weer van Rijkevorsel het middelpunt van de

wereld. Dimitri Verhulst wist zijn lezers met zijn autobiografische *De helaasheid van de dingen* in te leiden in de armoede van vele gezinnen. En het verhaal *Wil* van Jeroen Olyslaegers schetst de dubbele positie waarin twee jonge agenten uit Antwerpen terechtkomen bij het begin van de Tweede Wereldoorlog.

De verdienste van literatuur

Het is een verdienste van de roman dat verhalen die vergeten dreigen te worden een gezicht geven aan wie de verschilligheid in de samenleving vertegenwoordigt. Want verschilligheid, zo leert literatuur ons, situeert zich op heel verschillende domeinen. Drie van de vier genoemde boeken zijn trouwens verfilmd, zodat de verhalen een groot publiek wisten te bereiken. Altijd wanneer een samenleving op zoek gaat naar haar identiteit, en daarbij strakke grenzen hanteert, moeten er zondebokken worden aangeduid, of worden bepaalde groepen vergeten, omdat ze niet passen in het beeld dat hoog moet worden gehouden. En dan hebben literatoren ons wat te leren. (Het is niet voor niets dat cultuur door tirannieke regimes ofwel voor de eigen kar wordt gespannen, ofwel achter tralies wordt weggestoken.) Ook de populaire muziek blijft niet achter op het promoten van de verschilligheid die een samenleving typeert.



Zwarte zondag

In 1991, het jaar van de eerste 'zwarte zondag', liet Willem Vermandere een lied op de wereld los: *Bange blanke man*. Het is een ode aan de verscheidenheid die je ziet in de straten en de pleinen van het land dat we het onze beschouwen.

*Ik zag Turken aan de Schelde
Marokkanen in de stad van Gent
En 'k hoord' op de markt van Brussel
Algerijnen met een vreemd accent*

En in datzelfde jaar zong iedereen mee met Isabelle A:

*Ben je blank of ben je zwart
Regen valt niet voor jou apart*

Ondertussen heeft de wereld niet stilgestaan, en is onze samenleving superdivers geworden. In 2024 is de stadstroubadour Tourist LeMC, die opgroeide in de Seefhoek in Antwerpen en actief is als sociaal werker, een boeiende inspiratie die verschilligheid in de samenleving op de kaart zet. Enkele jaren geleden liet hij het Sportpaleis vollopen met fans. En dat terwijl hij een boodschap brengt die zich politiek moeilijk laat vertalen. In *Verhalen van de wijk* (2015) klinkt het zo:

*bruine ogen lopen door de wijk,
zoals de routine verplicht poseert hij even bij mij,
op de hoek van de straat altijd plaats
voor een goeiendag,
"aleikum selem, labaz kidir el haj",
uw zoon, mijn broer,
tot in Rabat of het einde van de wereld
voor mijn part*

In 2018 volgde een nummer waarvoor hij een muurschildering kreeg op de bib Permeke in Antwerpen: *We begrijpen mekaar*. Dat dit verder ging dan het leven in de eigen stad werd duidelijk toen hij in 2019 het campagneliëd schreef bij de 11.11.11-actie. Hij reisde daarvoor naar Congo en haalde daar zijn inspiratie in Ubuntu, de Afrikaanse filosofie:

*Ik ben omdat wij zijn
Meer dan de som der delen
Terug naar de bron
Andere tijd
Oude bekenden van elkaar
Laten we ons verhaal
En wa menselijkheid tegen
Niks bestaat da nie iets anders aanraakt*

Wie die 'allemaal' zijn, laat hij verstaan in zijn voorlopig laatste gedicht/lied *De Ander*. Het begint met:

*Zijt ge bruin, zwart, wit of iets er tussenin
Wat doet het ertoe,
alsof dat je uw Ral-nummer zelf kiest
Gelovig, religieus,
spiritueel of zweef je liever niet
Dogmatisch twijfelachtig,
het beter weten doet iedereen
Man, vrouw, of iets of wat hybride
Hetero, holebi of zijt ge curieus,
weet je het nog niet?
Hoofddoek of kruisje aan het loket,
tattoo of piercing
Doet wat je wilt, maar doe voort,
ik wil geen drie uur wachten voor één papier.*

Vier strofen lang passeert zowat iedereen de revue. Het is moeilijk om jezelf niet te herkennen in het gedicht. Om dan te eindigen met de woorden die hij deels ontleent aan de filosoof Sartre:

*De hel dat zijn de ander,
maar de ander dat zijn wij
De hel dat zijn de ander,
maar de ander dat zijn wij*

We kunnen verschilligheid naar de hel wensen, lijkt hij Sartre na te zeggen, om dan meteen duidelijk te maken dat we allemaal de andere zijn voor elkaar. Het is een besef dat niet luid genoeg kan klinken in een samenleving die verschillen zo duidelijk in de verf wil zetten, én daarbij een oordeel hangt aan bepaalde kenmerken als huidskleur, religie, sekse, geaardheid, woonplaats, of wat dan ook. Vershilligheid als rijkdom zien en ervaren: kunst en cultuur kunnen een samenleving daarbij op sleeptouw nemen. (*Lea Verstricht*)



VERANTWOORDELJKHEID OPNEMEN

Hoe maak je, binnen een per definitie beperkt tijdsbestek, een zo groot mogelijk verschil? Dat is elke dag opnieuw de motivatie van Annelies Verlinden. Toen ze eind september 2020 inging op de vraag om minister van Binnenlandse Zaken te worden, maar ook vroeger al, als leidster in de jeugdbeweging of advocaat. Want, zo meent ze: "We kunnen ons niet permitteren om bang, onnadenkend of onverschillig te zijn. De hefboom voor verandering ligt in elk van ons."

Benedictijnse inspiratie

In haar boek *Eerlijk gezegd. Op zoek naar authenticiteit in een opgejaagde wereld* (Lannoo, 2024) omschrijft de politica duidelijk wat haar drijft om niet aan de zijlijn te blijven staan: "Ik wil mijn steentje bijdragen aan het grotere geheel. Jonge mensen enthousiasmeren, activiteiten organiseren, anderen aansporen om de beste versie van zichzelf te worden en samen bergen te verzetten." Daarbij wordt ze gedreven door de normen en waarden die ze meekreeg van thuis uit en in het Vita-et-Pax-college, een benedictijnse priorischool in Schoten, waar ze schoolliep. "Dienstbaarheid en je inzetten voor het grotere geheel, het zijn waarden die ik daar meekreeg", zegt ze. ▶



Een tafelspringer wil Verlinden niet zijn, of zoals ze zelf zegt, “geen speelbal in een publieke flipperkast” op zoek naar – eender welke vorm van aandacht. “Liever besteed ik mijn denkvermogen om te overleggen, toelichting te geven en oplossingen te zoeken”, legt ze uit. Tegelijk leerde ze al doende dat de met de paplepel ingegoten discretie niet altijd efficiënt is, zeker niet als een minister die tijdens haar mandaat “wel het grootst mogelijke verschil” wil maken.

Verbinding

Dat is eens te meer nodig in deze tijd waarin de toenemende individualisering onverschilligheid in de hand werkt. “Wat me zorgen baart”, erkent ze, “is hoe een toenemende individualisering de noodzakelijke onderlinge samenhang tussen mensen bedreigt.” Ze wijst onder meer naar de coronapandemie als brandversneller.

“Door de angst en de onzekerheid hebben velen, ook jongeren, zich teruggetrokken in hun eigen cocon.” Om te benadrukken: “Het is enkel in de echte ontmoeting met de ander dat er verbondenheid kan ontstaan.” Samenwerken en verbinden, beide thema’s lopen als een rode draad doorheen haar discours. Vertrouwen is een ander stokpaardje. Omdat vertrouwen mensen vooruitduwt, sterker maakt en helpt om de betere versie van zichzelf te worden.

Slapen met een mug

Ondanks de crisissen, de polarisatie, het wantrouwen, de toenemende onverschilligheid, wil ze hoopvol in het leven blijven staan, en door zelf vol te houden anderen hoop geven. En ook al klinkt dat naïef, het werkt, stelt ze overtuigd, met een beeld dat ze ontleent aan Nelson Mandela: “Misschien twijfel je aan jezelf, maar

wanneer je denkt dat je te klein bent om het verschil te maken, probeer dan maar eens te slapen met een mug in de kamer.”

Diocesane Pastorale Raad

Daarin wordt ze gesterkt door haar geloof, waarover ze ook getuigde tijdens de Diocesane Pastorale Raad van ons bisdom op 9 maart. “Voor mij is geloven niet zo iets als devoot naar de hemel staren en passief wachten tot de redding vanzelf komt, wel met een open blik kijken naar deze wereld, complex en jachtig als ze is, en je verantwoordelijkheid opnemen voor de mensen die in deze wereld rondlopen. Ontdekken dat er meer is wat ons bindt dan wat ons scheidt, oog hebben voor kansen en mogelijkheden, maar ook verantwoordigd zijn voor wat niet goed loopt en die verontwaardiging omzetten in actie.” (IVH)

“IK GELOOF IN DE KRACHT VAN ONZE JONGERENGEGENERATIE”

In het huidige maatschappelijke debat zijn jongeren vaak ondervertegenwoordigd. Politici houden vandaag nog onvoldoende rekening met thema’s waarvan de jeugd wakker ligt”, meent Anna Joos, eind februari verkozen als nieuwe voorzitter van de Vlaamse Jeugdraad. “Met de Vlaamse Jeugdraad proberen we die tendens te doorbreken.” Zelf is de negentienjarige student uit Turnhout op verschillende vlakken geëngageerd. “Ik doe al een aantal jaren vrijwilligerswerk in een centrum voor mensen met een beperking. Op zich maakt dat geen structureel verschil, maar het maakt wel een groot verschil in het individuele leven van de personen in kwestie. Dat probeer ik ook mee te nemen als het over beleid gaat. Ik ben van mening dat iedereen eens in zijn leven een vrijwilligersengagement moet opnemen. Dan sta je met de voeten in het veld, in de praktijk. Die ervaring draag je je hele leven mee.”

Wegen op het beleid

Vanuit haar rechtenstudie groeide de interesse voor beleid, politiek en wetgeving. Zo kwam ze op het spoor van de Vlaamse Jeugdraad en rolde ze erin, eerst als adviseur, nu als voorzitter. “Met de Vlaamse Jeugdraad kunnen we wegen op het beleid”, maakt Anna zich sterk. “Vaak krijgen we een vraag om advies vanuit de

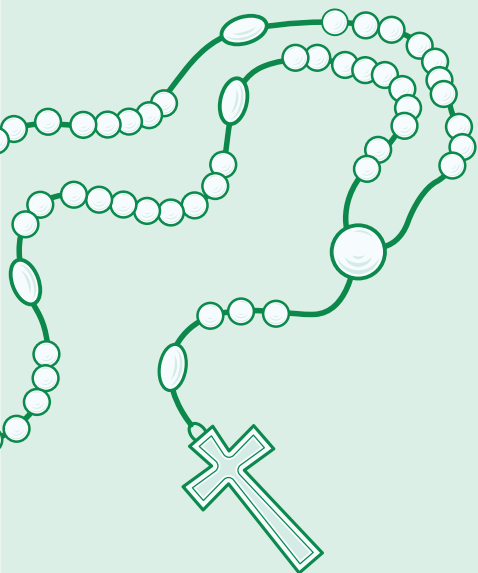
regering. Daarnaast werken we ook aan adviezen op eigen initiatief. We zijn niet ideologisch gefundeerd en stellen bijgevolg neutrale adviezen op, met het oog op het algemeen belang van jongeren. We ervaren dat er echt naar ons geluisterd wordt. Ook al zijn het ‘slechts’ adviezen, en dus niet bindend, ze worden echt wel opgepikt.” In de Vlaamse Jeugdraad buigen verschillende werkgroepen zich elk over een specifiek thema wat jongeren zelf aandragen. “Tijdens de adviseursverkiezingen kon iedereen aangeven van welke thema’s ze wakker liggen, wat ze opgepikt willen zien. Die thema’s die jongeren na aan het hart liggen, zijn dus democratisch gekozen. Zo zetten we nu sterk in op mobiliteit, klimaat en mentaal welzijn.”

Online activisme

Met de Vlaamse Jeugdraad wil Anna ook de vaak negatieve beeldvorming over jongeren doorbreken. “Jongeren worden vaak geculpabiliseerd, als zouden we onverschillig in het leven staan. Dat vind ik jammer”, betreurt ze, om meteen te benadrukken: “We zijn kinderen van onze tijd, en we engageren ons wel degelijk, maar op een andere manier dan vroeger. Online activisme is echt zo’n jongerenengagement. We zijn de eerste generatie die met sociale media opgroeide. We lezen dan misschien geen kranten meer, maar dat betekent niet dat we geen nieuws meer vergaren. We doen dat via andere platformen. Jongeren zijn dus best goed op de hoogte. We krijgen beelden van wat kinderen in Gaza meemaken live binnen. Wereldpolitiek is voor ons geen ver-van-ons-bedshow meer en dat stimuleert heel wat jongeren tot een betrokkenheid.” Ze besluit hoopvol: “Omdat dat alles achter een scherm gebeurt, komt dat voor oudere generaties misschien lui over. Dat is het geenszins. We staan er ook, als er een mars is in Brussel, als er gereageerd moet worden, om te sensibiliseren ... Jongeren zijn echt heel interactief en geëngageerd bezig om van onze wereld een mooiere plek te maken. Ik geloof in de kracht van onze generatie. We kunnen een verschil maken.” (IVH)



GODVERGETEN SLACHTOFFERS AAN ZET



HOE IS DAT KUNNEN GEBEUREN?

De broer van Lieve (82) werd drie jaar lang misbruikt in het missieseminarie door een pater, missionaris van het Heilig Hart. “Hij was dertien, ik veertien maanden jonger. Hij vertelde het aan mij, ook al had de bewuste pater hem verboden er met iemand over te spreken. Maar hij kon het niet alleen dragen”, vertelt Lieve. “Ik zag hoe hij gebukt ging onder die last, maar hij seinde met zijn ogen dat ik moest zwijgen. Uiteindelijk kon ik het niet meer aanzien en heb ik het aan mijn vader verteld.” Haar vader haalde zijn zoon onmiddellijk van het internaat en zond hem naar een andere school. “Mijn broer kon zich niet meer concentreren, maakte zijn studies niet af ... Mijn moeder werd ziek en depressief en werd gedurende een jaar opgenomen in een revalidatiecentrum.” Lieve, zestien jaar, bleef thuis van school om het huishouden te beredderen en voor de jongste twee kinderen te zorgen. “Het misbruik werd doodgezwegen. Het was gewoon te erg. Maar het was de olifant in de kamer. Altijd

In de twee onderzoekscommissies naar misbruik in de Kerk, zowel de Vlaamse als de parlementaire, kregen een aantal slachtoffers het woord. Sommigen verwierven een plekje in de getuigenbank, anderen is dat niet gelukt en blijven ontgoocheld achter, omdat ook zij graag hun verhaal verteld hadden. ‘Relevant’ polste bij enkele slachtoffers hoe zij de tussenkomst van de Kerk ervaren hebben, wat ze vinden van de werking van de commissies en wat ze nog verwachten van de Kerk en van de commissies. Ze blijven uitermate kritisch, maar getuigen respectvol en brengen een genuanceerd verhaal.

Ilse Van Halst



© Ilse Van Halst

➤ *Het Mariabeeld in de basiliek in Scherpenheuvel kreeg een traan op haar kled gespeld, als herinnering aan de tranen van de slachtoffers van misbruik in de Kerk. In de traan zit een anker verrat, als teken van hoop dat dit nooit meer zal gebeuren.*

aanwezig”, vervolgt Lieve. “Toen onze jongste zus later een kindje kreeg, zou mijn broer peter worden. Hij kwam nooit op bezoek. Hij zond zijn vrouw en kinderen. Bij hun thuiskomst vonden ze hem, hij had zich van het leven benomen. hij kreeg al een tijd psychische begeleiding, maar het ging niet meer.”

De tussenkomst van de Kerk

Zo nu en dan kruisten de paden van Lieve die van wijlen kardinaal Godfried Danneels. Nadat

de zaak Vangheluwe aan het licht kwam, sprak ze hem aan over het misbruik van haar broer. Danneels verwees haar door naar Peter Adriaenssens van de arbitragecommissie. Via hem belandde ze bij het meldpunt, waar ze digitaal melding deed. “Ik werd twee keer uitgenodigd bij een medewerker van het bisdom, die een dossier opmaakte. Alles verliep goed, tot de dossiers in juni 2010 in beslag genomen werden en we opnieuw in de kou kwamen te staan. Dat maakte me boos.” ➤



© Ilse Van Halst

➤ *Een miniatuurversie van het beeld *Esse est percipi*, een kunstwerk als aandenken aan de slachtoffers van misbruik in de Kerk, op het dressoir in het bureau van bisschop Bonny.*

“De dossiers werden niet vrijgegeven. Na een lange tijd ben ik zelf mijn dossier op de rechtbank gaan halen. Toen de meldpunten terug in werking traden, nam de Kerk zelf contact met me op”, vervolgt Lieve. “Mia De Schamphelaere, coördinator van het Opvangpunt seksueel misbruik in de Kerk, kwam meerdere keren tot bij mij. Alles verliep correct, de begeleiding verliep op mijn tempo, rekening houdend met wat ik aankon. Ze bereidde de ontmoeting met vertegenwoordigers van de orde grondig voor. Ik wist inmiddels dat de dader overleden was. Initieel was ik geen voorstander van contact, maar door erover te praten beseftte ik dat ik die stap moest zetten om erkenning te krijgen.”

Erkenning

“Op 9 juli 2012 vergezelde Mia De Schamphelaere me naar het klooster. Hoewel het een snikhete dag was, had ik het koud. We ontmoetten er de provinciale overste en een oudere pater. Die laatste vertelde dat hij als kind samen met mijn broer in het missieseminarie was. Hij wist van het misbruik en bevestigde dat met de zin: ‘Kom naar mijn kamer’. Dat luchtte me op. Want we hadden geen bewijzen. Doordat hij het gezien had, was het er, werd het erkend.”

De commissies

In de werking van de beide commissies, zowel federaal als Vlaams, is Lieve teleurgesteld. “De documentaire *Godvergeten* schetst een eenzijdig beeld, waarin ik me als slachtoffer niet herken op het vlak van ontvangst en begeleiding door medewerkers van de Kerk. Ik had graag willen getuigen in een van beide commissies, om dat bij te stellen. Ik heb echter de indruk

dat het steeds dezelfde mensen zijn die gehoord worden. Ik mocht mijn getuigenis wel digitaal insturen, maar heb nog steeds geen reactie gekregen ...”

Verwachtingen

Behalve de compensatie die ze kreeg, verwacht Lieve nog wel degelijk iets van de Kerk. “Ik begrijp dat het moeilijk is voor haar, want alles wat ze nu zegt, wordt al snel weggehoond onder de noemer ‘misplaatste zelfverdediging’. Toch zou ik willen dat ze me uitlegt hoe dit is kunnen gebeuren – was het de context van de vele mannelijke celibatairen samen, zonder vrouwen? – en dat ze de structuur en werking in de Kerk aanpast, zodat dat zich niet meer, nooit meer, kan herhalen. In sommige christelijke Kerken kunnen priesters wel huwen, waarom dan niet bij ons?”

Maatschappijbreed

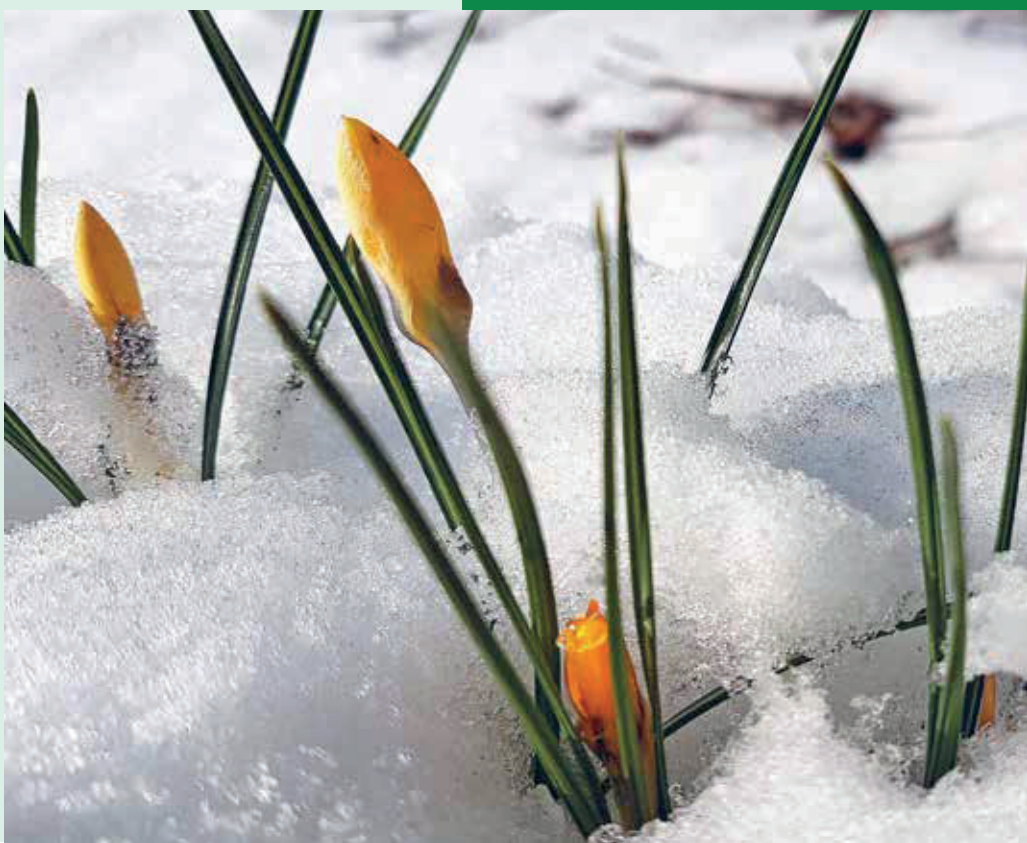
Lieve kan zich niet vinden in de gestage aanvallen op de Kerk. “Dat helpt ons als slachtoffers niet vooruit. In de Kerk is het misbruik aan het licht gekomen, maar elders wordt het nog doodgezwegen. In de hele maatschappij moet er extra aandacht naar misbruik gaan, want het is een breed maatschappelijk probleem dat als zodanig moet aangepakt worden. Organiseer een structuur, maatschappijbreed, die misbruik helpt te voorkomen, die slachtoffers beluistert en begeleidt. De Kerk kan, en zou best, een bijdrage leveren, maar hoeft niet alles op zich te nemen.”

VAN OVERLEVEN NAAR LEVEN

“Ik ben een secundair slachtoffer, net als mijn kinderen”, vertelt K. Ze drong zelf sterk aan om bij de federale commissie voor de evaluatie van de aanpak van misbruik te mogen getuigen. Ze wilde een aanvulling geven bij alle pakkende getuigenissen van *Godvergeten*. “Met mijn getuigenis wil ik hoop brengen”, benadrukt K. “Niemand kan mijn echtgenoot ooit zijn jeugd teruggeven. Daarom vecht ik en zal ik blijven vechten opdat hij, en wij als gezin, niet langer gewoon overleven, maar leren leven met onze littekens. Onze samenleving moet blijven vechten tegen dit onrecht.”

Ijzeren gordijn

Na de geboorte van hun eerste kindje in 2000 werd het K. voor het eerst duidelijk dat er iets aan de hand was met haar echtgenoot. Intimiteit werd een probleem, seks een verplichting. Dat veranderde niet na de geboorte van hun tweede kind, een zoon. “We leefden als broer en zus, dus ging ik op zoek naar professionele hulp.” Negen therapeuten in tien jaar tijd vonden de oorzaak niet. Ondertussen ging het met de dochter steeds meer bergaf. In het vierde secundair faalde ze op elf van de dertien vakken. Ook zij onderging een lange zoektocht bij therapeuten, zonder een oorzaak te achterhalen. Uiteindelijk vindt K. een kinderpsychiater met een luisterend oor en een warm hart. “Als een ajuin werd het leven bij elk van ons laag voor laag afgepeld, omwille van onze dochter”, blikt ze terug. “Een trauma wordt dikwijls verstopt achter een gordijn in je brein. Bij mijn man was dat een ijzeren gordijn. Op een nacht schoot hij wakker en herinnerde hij



© Ilse Van Halst

zich alles. Hij en twee andere misdienaars bleken drie jaar lang elke dag misbruikt te zijn, door een pater in de sacristie voor de mis van zeven uur. Het begon toen hij twaalf was."

Een hart

K. sprak hier eerst over met een priester uit haar parochie, die de kwestie wegwuifde. "Een tweede priester die ik aansprak, weende omwille van de pijn die ons gezin werd aangedaan door de Kerk. Door hem voelde ik me beluisterd. Daar voelde ik weer een hart. Hij spoorde me aan het te melden."

K. besloot een mail naar het meldpunt te zenden. "Binnen de twee uur kreeg ik een antwoord. De persoon in kwestie beloofde mijn mail die dag nog te lezen en te beantwoorden. En dat deed ze, op een grondige en invoelende manier", getuigt K. "Drie dagen later volgde een eerste afspraak, waarbij wensen volledig gevolgd werden. Tijdens vier gesprekken vertelde ik het verhaal van mijn man, mijn kinderen en tot slot ook mijn verhaal." Nog geen week later kreeg K. het eerste verslag. Goed een half jaar later volgde een gesprek met de verantwoordelijke pater van de bewuste congregatie, waarbij een dading werd ondertekend. "Dat verliep attent, open en respectvol", aldus K. Vervolgens werd een contact opgezet tussen de pater en haar echtgenoot, wat ook goed verliep. Kortom, besluit K., "de procedure werd duidelijk uiteengezet, we kregen compensatie. Alles verliep correct en respectvol. En het hart was er."

"Slachtoffers herleven hun trauma, keer op keer. Dat wordt generationeel gemiddeld vijf keer doorgegeven. Bij mijn man zag ik dat wat hij vroeg – het bewaren van een afstand tussen ons – niet was wat hij nodig had en wil. Daarom pleit ik ervoor om in het begeleiden van slachtoffers steeds het ultieme doel te beogen, namelijk hen helpen om volwaardig te leven met de littekens in plaats van te óverleven."

"Ik stel voor dat er per provincie centra zoals Tele-Onthaal opgericht worden voor slachtoffers van misbruik, met een 24/7-permanentie, bemand door een multidisciplinair team vrijwilligers die empathisch zijn en het hart op de juiste plaats hebben. Het is belangrijk dat ze een eerste inschatting kunnen maken, zoals op de spoedgevallen, en meteen een aanzet kunnen maken tot eventuele opvolging." Ze benadrukt: "Focus niet te veel op de Kerk als dader, focus op de slachtoffers. Meer dan 94 procent van de slachtoffers blijven anders in de kou staan!"

Tijdelijke verlichting

"Gesprekken met een psycholoog, de juridische afhandeling, de compensatie ... Het zijn zaken die verlichting brengen, doch slechts tijdelijk", ervoer K. "Een sorry krijgen 'voor een relatietje' à la Vangheluwe stelt niets voor, een sorry krijgen van iemand zoals de pater die wij ontmoet hebben, met het hart op de juiste plek, helpt wel." Als je kiest om de weg naar verwerking te zoeken, kan geld wel helpen om alle 'zorg-kosten' te dragen. "Wat het best werkt", ondervond ik, "is traumaverwerking. Ik testte EMDR, therapie bij posttraumatische stress. Dat haalt de emotionele angel eruit. Mijn echt-genoot volgt dat nu ook."

Tussenkost

Nadrukkelijk roept ze op: "Ik mis een vijfde aflevering van *Godvergeten*, over hoe we hieruit geraken. De documentaire heeft niemand onberoerd gelaten, maar het eindigt zonder hoop. Laten we dit kanaal gebruiken om alle slachtoffers een helpende hand te reiken met voorbeelden van mensen die er wél uitgeraakt zijn. Laten we de zorgsector aan het woord laten over wat je allemaal kan doen om eruit te geraken."

"Mijn gezin en ik hebben veel geleden onder het trauma. De weg om eruit te geraken was lang en moeilijk. Het is nog steeds aanwezig, maar we gaan vooruit", besluit K. hoopvol. "Onze dochter is dit jaar afgestudeerd met grote onderscheiding. Ons einddoel? Samen gelukkig oud worden. En daar zullen we alle vier voor blijven vechten ..." (IVH)



© Ilse Van Halst

"SEKSUEEL MISBRUIK IS IN STRIJD MET ALLES WAARVOOR DE KERK WIL STAAN"

De Canvasdocumentaire 'Godvergeten' over seksueel misbruik in de Kerk leidde tot een hernieuwde roep om gerechtigheid voor de slachtoffers. Zowel het Vlaams Parlement als de Kamer richtten een onderzoekscommissie op die zich buigt over de aanpak van seksueel misbruik in de Kerk en in andere gezagsrelaties in het algemeen. In het vorige nummer las je reeds een verslag over de hoorzitting van kerkelijke vertegenwoordigers in de Vlaamse commissie. Op 23 februari getuigden ze voor de federale onderzoekscommissie Misbruik (ABUSE) in de Kamer.

Nathalie Milio

Emeritus bisschop en salesiaan Luc Van Looy (Gent) en bisschop Patrick Hoogmartens van Hasselt namen tijdens de ochtend als eersten het woord. Ze legden uit hoe ze destijds "vaak voor het eerst met historisch misbruik in de Kerk werden geconfronteerd", hoe ze die eerste meldingen in hun bisdom aanpakten en daarover in gesprek gingen met slachtoffers. Uit de vragenronde die daarop volgde, klonk het verwijt van de commissieleden dat de Kerk destijds te weinig voor hen heeft gedaan. De ontoereikende aanpak vormde de rode draad voor een reeks vervolgvragen, waarbij ze het onzorgvuldige optreden uit het verleden en de nultolerantie die vandaag heerst, sterk op de korrel namen. ►



Kort na de middag getuigden achtereenvolgens aartsbisschop Luc Terlinden, bisschop Johan Bonny van Antwerpen, referent voor misbruik in de Kerk, bisschop Guy Harpigny van Doornik, en Bruno Spriet, secretaris-generaal van de bisschoppenconferentie. Ze deden dat nadat eerder die week Bruno Spriet, Sofi Van Ussel, directeur van de Interdiocesane Jeugddienst IJD, en Joël Spronck, rector van het seminarie in Namen, al werden gehoord in diezelfde Kamer over het huidige vormings- en preventiebeleid van de Kerk.

“Hoe kunnen wij hen beluisteren als kostbare getuigen van wat kwaad kan kapotmaken en goedheid kan herstellen?”

Opnieuw verontschuldigden ze zich bij de slachtoffers, hun familie en naasten, zoals ze dat op 26 januari ook deden in het Vlaams Parlement, en benadrukten daarbij dat het aangedane leed nooit had mogen gebeuren, en al zeker niet door iemand met een pastorale opdracht. “Seksueel misbruik is namelijk in strijd met alles waarvoor de Kerk wil staan”, benadrukte aartsbisschop Luc Terlinden. “De kerkelijke boodschap en christelijke waarden die ze belichaamt en uitstraalt, het onderwijs, de opvoeding en de geborgen gemeenschap die ze nastreeft, stellen niets voor in het licht van zulke misdrijven. Net daarom had de Kerk moeten

opkomen voor de slachtoffers en elk misbruik met alle mogelijke middelen moeten bestrijden. Terugkijkend is dat verleden pijnlijk. Dat is een historisch falen van de vorige eeuw en een tot op vandaag ondraaglijke gedachte.”

Stil en nederig

Dat ook de samenleving, aan wie het lang aan kennis en inzicht ontbrak, lang met de voeten sleepte om seksueel misbruik kordaat aan te pakken, maakt dat niet goed. De bisschoppenconferentie erkende opnieuw dat tegenover de slachtoffers, hun familie en naasten enkel stilte, bescheidenheid en nederigheid passen. “Hoe kunnen wij hen beluisteren als kostbare getuigen van wat kwaad kan kapotmaken en goedheid kan herstellen?”, vroegen de bisschoppen zich luidop af. Hoewel de commissieleden erg argwanend bleven, benadrukten de bisschoppen opnieuw de initiatieven en de weg die ze de voorbije vijftien jaar aflegden om slachtoffers van historisch misbruik te beluisteren en hen hun erkenning, heling en, waar mogelijk, herstel aan te bieden. Heel in het bijzonder verduidelijkten de bisschoppen daarbij dat de conferentie alle voorstellen uit het eindrapport van de Kamer van 2011 tot haar programma heeft gemaakt, onder kritisch toezicht van de opvolgcommissie. Ze verwezen naar de jaarlijkse opvolgrapporten en de hoofdaanbeveling voor de oprichting van een centrum voor arbitrage, opdat ook slachtoffers van voor Justitie verjaarde feiten alsnog konden worden gehoord, erkend en, indien gewenst, materieel tegemoetgekomen voor moreel leed. In geen ander land ter wereld hebben de kerkelijke gezagsdragers zo nauw samengewerkt met de wetgevende macht.

Na stopzetting van de meldingen bij het Centrum voor Arbitrage in 2012, bleven de kerkelijke opvangpunten, bij gebrek aan een volwaardig alternatief, voortwerken volgens dezelfde werkwijze. Kwamen er – tot 2012 – 628 meldingen via arbitrage, dan ontvingen de kerkelijke meldpunten er daarna meer dan 700. Parallel aan de aanbevelingen werd sinds 2012 ook werk gemaakt van een stevig preventiebeleid, waarbij nultolerantie de norm is. Recente of acute feiten die vandaag bovenkomen, worden steeds kordaat aangepakt. Na 2011 is de Kerk zo op de hoogte van 17 klachten. Alle betrokkenen werden geschorst en hun namen werden aan het gerecht bezorgd. In navolging van Rome zet de Kerk in België ook actief in op een kordaat daderbeleid: schorsing en bijkomende preventieve maatregelen gelden in geval van een nog levende dader tot bijkomend onderzoek van en uitspraak door het parket uitsluitel brengt. Veroordeelde bedienaars van de eredienst werden geschrapt op de loonlijst van het Ministerie van Justitie.

Sinds 2016 bestaat een multidisciplinaire ‘Raad van Toezicht’ die een bisschop of overste adviseert over het lot van zowel plegers van verjaarde feiten als veroordeelde daders na het uitzitten van hun straf, alsook over welke pastorale taken zij nog kunnen opnemen en waar. Van de 146 nog levende daders krijgen er 52 een specifieke vorm van begeleiding of therapie.

Vangheluwe

Over het symbooldossier van Roger Vangheluwe en zijn gevraagde laïcisering, als sluitstuk van zijn straf, herhaalden de bisschoppen nogmaals dat ze begin dit jaar het dossier opnieuw naar



“We hopen dat de laïcisering van Roger Vangheluwe slachtoffers van misbruik mag helpen in hun verwerkingsproces van het misdrijf dat hen en hun naasten zo diep voor het leven tekent.”

Rome hebben gestuurd en samen met de slachtoffers en hun families hopen op een spoedige doorbraak. Zeker in het licht van het pausbezoek aan België dit najaar. Ondertussen maakte de nuntius in ons land op 21 maart bekend dat paus Franciscus de voormalige bisschop van Brugge tot de lekenstaat heeft teruggebracht. In een persbericht drukten de bisschoppen hun groot respect uit voor de slachtoffers: “Ze hebben de moed en de kracht gevonden om hun misbruiker aan te klagen. Hun voorbeeld heeft vele lotgenoten geïnspireerd om op hun beurt hun dader niet langer ongemoeid te laten. We hopen dat deze laïcisering slachtoffers van misbruik mag helpen in hun verwerkingsproces van het misdrijf dat hen en hun naasten zo diep voor het leven tekent.”

Net omdat trauma's en kwetsuren levenslang kunnen aanhouden of periodiek kunnen terugkeren, herhaalden de bisschoppen in de Kamer dat ze willen meewerken aan een plan om professionele therapeutische ondersteuning verder uit te bouwen en financieel toegankelijker te maken voor alle slachtoffers van seksueel misbruik.

Herinneren

Voortaan willen ze ook op 18 november, VN-dag voor slachtoffers van seksueel misbruik, de slachtoffers herinneren en aandacht besteden aan het kwaad dat misbruik aanricht. Op vraag van sommige slachtoffergroepen laste het godsdienstonderwijs ondertussen ook leermodules in. In het pleidooi van de bisschoppen klonk de herhaalde bereidheid om te blijven meewerken aan een nieuw en coherent beleid voor alle slachtoffers van misbruik, binnen of buiten de Kerk. Een centraal en vooral neutraal meldpunt voor slachtoffers alsook een nieuw, onafhankelijk arbitragecentrum dat slachtoffers van verjaarde feiten beluistert, zou daarbij kunnen helpen.

Tegengas

Na de toelichting openden de commissieleden opnieuw het vragenvuur, waarbij ze bewijzen zochten voor nalatigheid. Bisschop Bonny bood tegengas aan de collectieve verontwaardiging met een oproep tot redelijkheid: “U kan de Kerk niet verwijten dat ze de voorbije vijftien jaar niets heeft gedaan. Zelf heb ik de afgelopen jaren talloze slachtoffers, ook van misbruik buiten de Kerk, beluisterd. Ook onze meldpunten deden dat, met de bereidwillige medewerking van gedreven vrijwilligers. Elk van hen bedank ik hier van harte voor hun inspanningen, die ook veel slachtoffers wisten te waarderen. Zelf heb ik eind september aan de paus gevraagd om mijn pastorale taken te herschikken, zodat ik me voortaan nog meer en vooral prioritair kan bezighouden met het beluisteren van slachtoffers van misbruik. Mijn takenpakket en mijn bisdom zijn daarvoor nu te uitgebreid, versterking door een hulpbisschop is welkom. Ik engageer me ook om vanaf 1 september op het bisdom Antwerpen een gespreksplek voor alle slachtoffers van misbruik in te richten waar iedereen welkom is (zie inzet).”

“We herhalen voortdurend: de Kerk neemt haar verantwoordelijkheid wél en ontloopt ze niet.”

Voor de commissieleden was bisschop Bonny tot slot scherp: “Ik hoop dat de commissieleden nu samen met de Kerk de verantwoordelijkheid op zich nemen om misbruik, waar ook, ten gronde aan te pakken. Dat er eindelijk een bindend engagement en een duidelijk wetgevend kader komt. Ik wil niet dat een volgend Parlement opnieuw samenzit om binnen vijftien jaar opnieuw te zeggen dat we het niet gedaan hebben. We herhalen voortdurend: de Kerk neemt haar verantwoordelijkheid wél en ontloopt ze niet. Als we daarin nog een versnelling hoger moeten schakelen, zullen we dat doen. Als u als Parlement geloofwaardig wil blijven, neem dan de aanbevelingen van de vorige commissie van 2010 eindelijk zelf ook ter harte.”

© Universitat Bonn

GOEDE VRIENDEN

In een brief van 27 februari aan de medewerkers en gelovigen van zijn bisdom, licht bisschop Johan Bonny twee punten uit zijn betoog in de federale onderzoekscommissie misbruik toe. Eerst weidt hij uit over zijn bedoeling om in Antwerpen extra tijd en ruimte vrij te maken om te luisteren naar slachtoffers van misbruik, waar of door wie dat misbruik ook mag gebeurd zijn, in of buiten de Kerk. “Om tegemoet te komen aan hun vraag naar een vertrouwelijk gesprek met de bisschop of iemand van de Kerk zal ik proberen tegen 1 september 2024 in Antwerpen een gespreksplek op te richten, waarvoor ik persoonlijk tijd en ruimte wil vrijmaken. Samen met vrijwillige medewerkers willen we horen met welke hulpvraag zij zitten en naar wie we hen kunnen begeleiden voor verdere ondersteuning.”

Prioriteit aan slachtoffers

Vervolgens licht hij een tip van de sluier van de brief die hij schreef aan paus Franciscus op 26 september 2023. “Ik wil op korte termijn een grotere ruimte vrijmaken om mij als bisschop in te zetten voor de slachtoffers en wie hun nabij zijn, alsook voor de aanpak en de preventie van alle vormen van misbruik in de Kerk. Tegelijk ligt mijn hart in het bisdom Antwerpen waarmee ik graag verbonden wil blijven. (...) ▶



Om het Evangelie geloofwaardig te kunnen verkondigen en beleven, moeten we de slachtoffers in de ogen kijken, hen een centrale plaats geven in ons kerkelijk beleid en leren van hun inzicht. Dat lijkt mij nu het meest dringend”, schreef Bonny aan de paus.

“Om het Evangelie geloofwaardig te kunnen verkondigen, moeten we de slachtoffers in de ogen kijken.”

De bisschop vervolgt: “Het is niet mijn verlangen noch bedoeling om het bisdom Antwerpen los te laten, integendeel. Hier voel ik mij thuis en hier wil ik graag bisschop blijven. Wel vraag ik de paus om mijn pastorale taken op korte termijn zo te herschikken, dat ik persoonlijk prioriteit kan geven aan wat de slachtoffers en de samenleving nu van de Kerk verwachten inzake de aanpak en de preventie van misbruik. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door een hulpbisschop voor ons bisdom te benoemen.” (IVH)

De volledige brief kan je lezen op www.bisdomantwerpen.be

‘HEEFT DE KERK VERLATEN OP ...’

“Op dinsdagavond 12 september werd op Canvas het eerste deel van de documentaire ‘Godvergeten’ uitgezonden. De volgende dagen werden we overspoeld met aanvragen tot kerkverlating”, vertelt Kathleen Verberght, medewerker op het secretariaat van ons bisdom. “Meer dan duizend aanvragen op vijf dagen tijd. Nadien minderde dat geleidelijk. Ondertussen – we schrijven midden maart 2024 – tellen we ongeveer 3.684 aanvragen.”

Marc Philips

Kerkverlatingen worden in elk bisdom genoteerd in een centraal register en van daaruit doorgegeven aan de parochies. “Bij je doopsel word je immers ingeschreven in het doopregister van jouw parochie”, verduidelijkt Yordi Sollié, archivaris van ons bisdom, vorig jaar in *Kerk & Leven*. “Een formele vraag tot ‘kerkverlating’ wordt in het doopregister vermeld bij je naam met de datum van uitschrijving. Dat houdt in dat je niet langer kan deelnemen aan het sacramentele leven. Kerkelijk sta je op non-actief. Let wel, je bent nog steeds gedoopt. De term ‘ontdoping’ – die vaak gebruikt wordt – is niet correct, want het sacrament van het doopsel kan niet ongedaan gemaakt worden.”

Een volledig werkjaar

Elke aanvraag tot kerkverlating wordt ingegeven in het centraal register, de databank Kerkverlatingen. “Zo’n 3.684 aanvragen werden ondertussen ingevoerd, waarvan

“Kerkverlatingen worden in elk bisdom genoteerd in een centraal register en van daaruit doorgegeven aan de parochies.”

er 1.324 administratief volledig verwerkt zijn”, aldus Kathleen. “De aanvragen bevatten soms niet alle vereiste gegevens, nl. naam en achternaam, toenmalig adres, geboortedatum en de naam van de parochie (of materniteit) waar de persoon gedoopt werd. Dat moeten we dan uitzoeken.” Collega Erik Goyvaerts vult aan: “Een dossier vraagt gemiddeld een half uur verwerkingstijd. Indien al die aanvragen door één medewerker zouden moeten verwerkt worden, zou die daar een volledig werkjaar mee bezig zijn. Gelukkig krijgen we hulp van een aantal vrijwilligers.”





© Paul Hermans

➤ *Waarheen zijn ze?*

Officialiseren

Dirk Van Rossem, voormalig bisschoppelijk gedelegeerde voor het onderwijs, is een van hen. “Toen ik op 1 september 2023 met pensioen ging, stelde ik me graag ter beschikking om binnen het bisdom vrijwilligerswerk te verrichten. Ik had echter nooit kunnen denken dat ik ondertussen al meerdere maanden zou helpen met het invoeren van aanvragen tot kerkverlatingen. Geregeld kom ik voorgedrukte formulieren tegen. Dat geeft de indruk dat kerkverlatingen extern gestuurd worden. Vaak lees ik in de aanvragen dat het gaat om mensen die reeds enige tijd afstand genomen hebben van de Kerk en dat nu willen officialiseren.”

bevinden. Daniel, voor zijn pensioen administratief medewerker in het bisschopshuis, getuigt: “Hoewel ik niet bepaald vrolijk word van de vele uitschrijvingen die we sinds half september 2023 in de doopregisters in het archief hebben geregistreerd, kan ik begrip opbrengen voor het feit dat mensen niet langer met het instituut Kerk verbonden willen blijven. Wanneer iemand de stap naar kerkverlating nog op zeventig- of tachtigjarige leeftijd wil zetten, schuilt daar meer dan waarschijnlijk een immens verdriet achter”, getuigt Daniel. “De aanvragen worden niet altijd even respectvol geformuleerd. Daar moet je je wel tegen wapenen.” Frank vult aan: “Omdat heel wat aanvragen tot kerkverlating erg

onvolledig zijn — bijvoorbeeld enkel de vermelding ‘vermoedelijk gedoopt in Deurne’ — is er vaak een hele zoektocht nodig, vooraleer we in het doopregister de formulering kunnen noteren: ‘heeft op ‘datum x’ de Kerk verlaten’.”

Opmerkelijk

Ook in het pastorale werkveld voelen medewerkers de impact van de aanvragen tot kerkverlating. Binnen de pastorale eenheid Heilige Damiaan volgt Raf Geurts de administratie op van parochies waar ter plaatse geen vrijwilligers meer zijn om dat ter harte te nemen. “In oktober en november liepen er een tiental aanvragen per week binnen, nadien daalde dat tot een of twee per week. Met wat geluk neemt een verwerking een tiental minuten in beslag, met wat tegenslag duurt het soms een uur”, vertelt Raf. Een enkele keer doet hij een opmerkelijke vaststelling. “Toen ik begin november een kerkverlating wilde noteren in het doopregister, stelde ik vast dat naast de naam van de betrokken persoon reeds een vermelding stond: ‘Heeft de Kerk verlaten op 7 mei 2016’.” Raf besluit: “Het is goed dat een en ander in het nieuws is gekomen. Mensen lijden nog steeds onder wat hen is aangedaan. Ze verdienen dan ook onze aandacht. Bovendien doet het me nadenken over mijn verantwoordelijkheid binnen pastorale relaties: beschikbaar zijn om te luisteren naar wat mensen ten diepste beroert.” “En daar staat geen leeftijd op ...”, besluit Erik. “Getuige daarvan het leeftijdsverschil tussen de oudste (96 jaar) en de jongste (7 jaar) aanvra-ger van een kerkverlating.”

“Omdat heel wat aanvragen tot kerkverlating erg onvolledig zijn, is er vaak een hele zoektocht nodig, vooraleer we in het doopregister de formulering kunnen noteren: ‘heeft op ‘datum x’ de Kerk verlaten’.”

Verdriet

Ook vrijwilligers Frank Van Haerenborgh en Daniel De Vos steken een handje toe, meer bepaald in het diocesaan archief waar de doopregisters van vele materniteiten zich



© Ise Van Hals

ZEGEN OF VLOEK?

HET PROFETISCHE KARAKTER VAN DE BIJBEL

> Zegen ...

‘Profetie’ is bij uitstek het kenmerk van de Bijbel. Dat betekent dat de Bijbelse geschriften over de toekomst spreken, over de reële mogelijkheid van een ander soort samenleving, waarin niet het recht van de sterkste overheerst.

Jean Bastiaens

Het profetische karakter van de Bijbel is een permanente oproep om alert te blijven voor allerlei mechanismen van onrecht, en het visioen van een op recht gebaseerde maatschappij voor ogen te blijven houden. De Bijbelse taal is dan ook vurig, betrokken, geladen met pathos. Die taal dwingt je als hoorder voortdurend om te kiezen: kies je voor zegen of voor vloek, voor de dood of voor het leven?

De Tora vertalen

Die fundamentele keuze komt tot uitdrukking in ons handelen van elke dag, in elke situatie die zich aan ons voordoet. De Tora – de leidraad van Mozes voor het leven in het land waar God koning is – is op dat vlak heel concreet. Maar we moeten de voorschriften wel vertalen naar de tijd van nu. Als we dat niet doen, zijn we ontrouw aan het profetische karakter van de Tora en maken we er een ideologisch pamflet van.

Intertekstueel

Die vertaling naar de tijd van vandaag impliceert ook dat sommige voorschriften heel anders uitgevoerd dienen te worden. Ook moeten we de voorschriften harmoniëren met elkaar, en mogen we ze niet geïsoleerd beschouwen en verabsoluteren – want ook dan zijn we ontrouw aan het profetische karakter en vallen we ten prooi aan een fundamentalistische lezing. Bijbellezen is dan ook altijd

‘intertekstueel’ lezen: verwante passages uit verschillende boeken op elkaar betrekken om zo tot een Bijbelgetrouwe lezing te komen. In wat volgt, bespreek ik enkele voorschriften uit het boek Leviticus. Ze komen uit wat we ‘de Heiligheidswet’ zijn gaan noemen, omdat God elk voorschrift verbindt met de keuze voor een ‘heilig’ leven, en wel omdat God zelf ‘heilig’ is. ‘Heilig’ heeft hier de betekenis van ‘volkomen toegewijd’.

Met het evangelie volgens Leviticus doel ik op het negentiende hoofdstuk van het gelijknamige boek uit het Oude Testament. Het woord ‘evangelie’ komt uit het Grieks, en betekent ‘goed nieuws’. Het verwante werkwoord ‘goed nieuws verkondigen’ komen we in de Griekse Bijbel onder andere tegen in het boek Jesaja, hoofdstuk 52 vers 7: ‘Hoe welkom is de vreugdebode die over de bergen komt aangesneld, die vrede aankondigt en goed nieuws brengt, die redding aankondigt en tegen Sion zegt: “Je God is koning!”’ Het profetische karakter van de Bijbel is uiteindelijk altijd georiënteerd op heil – ook in tijden van onheil – en op het perspectief van ‘goed nieuws’. De Heiligheidswet van Leviticus laat dat profetische aspect sterk uitkomen. Daarom spreek ik hier van ‘het evangelie volgens Leviticus’.

Ik haal de verzen 9-18 voor het licht, met telkens een korte ‘bevraging’ van de passage.

9-10: Een sociaal georiënteerde economie

‘Als gij uw oogst van het land haalt, moogt gij uw akker niet tot de rand afmaaïen en wat is blijven liggen niet bijeenrapen. Gij moogt in uw wijngaard geen nalezing houden en de afgevalen druiven niet bijeenrapen. Dat alles is bestemd voor de arme en de vreemdeling. Ik ben JHWH uw God.’

De Naam van God (*ha-Sjem*) is boven alles JHWH: God is degene ‘die er zal zijn’. Dat ‘er zijn’ van God slaat ook op het moment dat we de voorschriften van de Tora recht doen of ‘vervullen’. Wat betekent het voorschrift voor ons dat we ‘onze akkers niet afmaaïen tot de rand’ omdat het overschot bestemd is voor de arme en de vreemdeling? Hoe vertalen we dat voorschrift naar de economie van onze tijd? Hoe maken we van onze economie een systeem dat gericht is op ‘delen’ en op zorg voor wie economisch zwak staat? En hoe treden we daarbij de vreemdeling tegemoet?

11: De waarheid geen geweld aandoen

‘Gij moogt elkaar niet bestelen, niet beliegen en niet bedriegen.’

Het voorschrift zeg iets over onze interpersoonlijke verhoudingen. Hoe treden we de ander tegemoet? Vanuit welke basishouding? Is de ander voor ons een object – dat ik kan manipuleren – of een persoon?

12: Span God niet voor je karretje

‘Ge moogt mijn naam niet gebruiken voor meeneed, want dan ontwijdt ge de naam van uw God. Ik ben de EEUWIGE.’

God onttrekt zich aan onze neiging om alles te willen beheersen en alles te willen kennen. Zijn naam is JHWH: onnoembare aanwezigheid, verhulde kracht, openbare geheim. Wie de



> ... of vloek?

Naam ontwijdt, vergrijpt zich aan die naam en wil God laten opdraaien voor de eigen leugen. Spreken we niet te vlug en te gemakkelijk over God en zijn zo vaak uitgesproken 'almacht'?

13: Geen uitbuiting, eerlijke verloning voor arbeid

'Gij moogt uw naaste niet uitbuiten en hem in niets tekortdoen. Wat een dagloner verdient moogt ge niet vasthouden tot de volgende morgen.'

We kennen zogenaamd geen 'slavernij' meer, maar wie goed kijkt, ziet nog steeds hoe kwetsbare mensen uitgebuit worden en als 'slaven' behandeld. Wat betekent het om onze naaste 'in niets tekort te doen'? Hoe zorgen we voor eerlijke arbeidsverhoudingen?

14: De plicht om zorg te dragen voor wie kwetsbaar is

'Gij moogt een dove niet vervloeken en een blinde niets in de weg leggen, waarover hij struikelen kan. Ge moet ontzag hebben voor uw God. Ik ben de EEUWIGE.'

Doven en blinden zijn altijd extra kwetsbaar geweest. Nog meer dan andere mensen hebben ze onze aandacht nodig. We kunnen de groep uitbreiden: mensen die aan een chronische ziekte lijden, mensen in kansarmoede, slachtoffers van terreur of seksueel misbruik. Hoe gemakkelijk gaan we over tot de orde van de dag? Pijlen we genoeg naar de wonden die mensen hebben opgelopen?

15: Onpartijdige rechtspraak

'Wees niet partijdig bij het rechtspreken: begunstig de arme niet en zie de rijke niet naar de ogen. Spreek rechtvaardig recht over uw volksgenoten.'

Partijdigheid bij rechtspraak is van alle tijden, en ook vandaag komt het veelvuldig voor, en niet alleen in autoritaire samenlevingen. Het ambt van rechtspreken is bijzonder delicaat, en vraagt om permanente (zelf) reflectie. Maar is niet iedereen betrokken bij het uitspreken van oordelen over anderen? Zijn de sociale media niet voertuigen van onrechtvaardige oordelen geworden?

16: Blijf met elkaar in gesprek

'Strooi geen lasterpraat rond over elkaar en sta uw naaste niet naar het leven. Ik ben de EEUWIGE.'

Het klimaat in een bedrijf of instelling of geloofsgemeenschap kan 'toxisch' zijn, vergiftigd door laster over en weer, versterkt door oneerlijke machtsverhoudingen. Overal waar mensen samen zijn, ontstaan gedragspatronen die regelmatig onmaskerd moeten worden. Maar wie zal de aanklacht uitspreken? Wie is vrij genoeg om uit de kring te stappen en het zondebokmechanisme te benoemen?

17-18: Geef geen ruimte aan de dynamiek van het kwaad

'Wees niet haatdragend tegen uw broeder. Wijs elkaar terecht: dan maakt ge u niet schuldig aan de zonde van een ander. Neem geen wraak op een volksgenoot en koester geen wrok tegen hem.'

Wie de haat jegens een ander bij zichzelf niet opmerkt, wordt meegezogen in de dynamiek van het kwaad. Wie zegt geen sporen van haat in zich te hebben, doet zichzelf beter voor dan hij/zij in werkelijkheid is. Want gevoelens van wrok en wraak onthullen de aanwezigheid van de destructieve kracht van de haat. Nog moeilijker is het voorschrift 'om je niet schuldig

te maken aan de zonde van een ander', om niet medeplichtig of aangeklaagd te worden wegens schuldig verzuim.

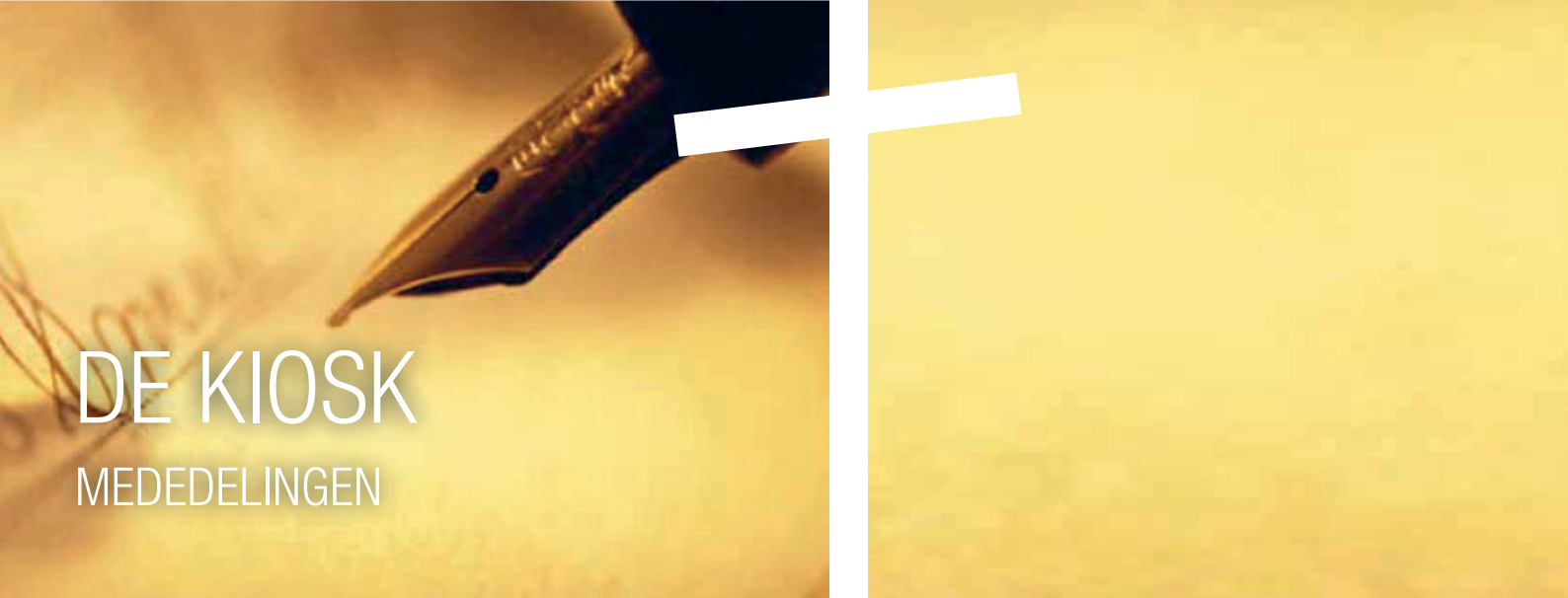
18: Wie is mijn naaste?

'Bemin uw naaste als uzelf. Ik ben de EEUWIGE.'

Het slot van vers 18 uit de Heiligheidswet slaat op al het voorafgaande. Het voorschrift is nauw verwant met wat we de gulden regel noemen: 'Wat je niet wilt dat jou geschiedt, doe dat ook een ander niet!' Die gulden regel komt voor in het boek Tobit (4, 15), was een bekende uitspraak van rabbi Hillel (50 voor tot 10 na Christus) en horen we ook uit de mond van Jezus (Lc 6, 31; Mt 7, 12).

In de Bergrede geeft Jezus commentaar bij dat voorschrift uit de Tora. Hij citeert daarbij in één adem een uitleg die in zijn dagen vaak gehoord werd: je moet je naaste beminnen maar 'je vijand mag je haten'. Die uitleg kwam voort uit de logische vraag wie er allemaal onder de categorie 'naaste' valt, een vraag die ook een Torageleerde aan Jezus stelt (Lc 10, 29), waarop Jezus het verhaal van 'een barmhartige Samaritaan' vertelt. Uit dat verhaal blijkt dat de gewonde Joodse man tot de ontdekking komt dat een door hem verguisde Samaritaan zijn 'naaste' is geworden!

Zowel de Tora als het Evangelie vragen ons te kiezen voor een geëngageerd leven. Wie de voorschriften en de ermee verbonden verhalen serieus neemt, heeft een leidraad bij het maken van de keuzes waar we dagelijks voor staan. De voorschriften bestuderen en concreet maken voor het eigen leven en de eigen tijd, brengt zegen. Voor wie onverschillig blijft, dreigt de vloek. Enen met zich meebrengt.



DE KIOSK

MEDEDELINGEN

EIGEN DIENSTEN

Christl **Nuyens** werd per 11 maart 2024 ingezet als medewerker binnen het diocesaan economaat.

BENOEMINGEN

Annelies **De Backer** werd per 12 maart 2024 benoemd tot verantwoordelijke diaconie en solidariteit in de pastorale eenheid Elia (Brecht, Wuustwezel) en als lid van het team, voor een termijn van zes jaar.

Marc **De Mol**, pastoraal werker van ons bisdom, werd per 1 februari 2024 herbenoemd als pastoraal rusthuiswerker in het Zorgbedrijf Antwerpen, en dat tot 31 juli 2024.

Peter **De Smedt**, pastoraal werker van ons bisdom, voorheen pastoraal rusthuiswerker in het woonzorgcentrum Huis Sint-Jozef in Berchem in de pastorale eenheid Heilige Damiaan, werd per 19 februari 2024 benoemd tot pastoraal rusthuiswerker in het woonzorgcentrum Czagani (WoonZorgCollectief) in Ranst in de pastorale eenheid Sara en Abraham. Hij behoudt zijn overige functies.

Guido **Gielis**, diaken van ons bisdom, werd per 8 december 2023 herbenoemd tot diaken in de pastorale eenheid Heilige Veronica (Borsbeek, Schilde, Schoten, Wijnegem, Wommelgem) voor een termijn van zes jaar.

Pascal **Humblet**, pastoraal werker van ons bisdom, werd per 8 december 2023 herbenoemd tot parochieassistent en per 1 februari 2024 benoemd tot verantwoordelijke liturgie en gebed in de pastorale

eenheid Heilige Veronica (Borsbeek, Schilde, Schoten, Wijnegem, Wommelgem) en als lid van dat team. Zijn functie als verantwoordelijke verkondiging en catechese in het team werd per 28 januari 2024 beëindigd.

Joanna **Ooms**, pastoraal werkster van ons bisdom, werd per 25 maart 2024 herbenoemd tot parochieassistent in de pastorale eenheid Sara en Abraham (Ranst, Zandhoven), en dat tot 11 januari 2029.

Dorina **Pagliaro**, pastoraal werkster in opleiding, werd per 17 januari 2024 benoemd tot parochieassistent en teamlid in de pastorale eenheid Clara van Assisi (Oud-Turnhout, Turnhout), en dat tot 30 september 2026, met aandachtsveld migratie, internationalisering en diversiteit.

Roosmarijn **Sips** werd per 1 januari 2024 benoemd tot verantwoordelijke verkondiging en catechese in de pastorale eenheid Sara en Abraham (Ranst, Zandhoven) en als lid van dat team, voor een termijn van zes jaar.

Jan **Valckx** werd per 1 januari 2024 benoemd tot verantwoordelijke liturgie en gebed in de pastorale eenheid Sara en Abraham (Ranst, Zandhoven) en als lid van dat team, voor een termijn van zes jaar.

Ingrid **Van Dijck** werd per 1 januari 2024 benoemd tot verantwoordelijke liturgie en gebed in de pastorale eenheid Sara en Abraham (Ranst, Zandhoven) en als lid van dat team, voor een periode van zes jaar.

Karl **Van Driessche** werd per 15 februari 2024 benoemd tot lid van het team in de pastorale eenheid Zacheüs (Kasterlee-Lille) voor een periode van zes jaar.

Frieda **Weyns**, pastoraal werker van ons bisdom, werd per 8 december 2023 herbenoemd als parochieassistent in de pastorale eenheid Heilige Veronica (Borsbeek, Schilde, Schoten, Wijnegem, Wommelgem), en dat tot 11 juli 2025.

STOPZETTINGEN

Ruben **Cuyvers** nam per 31 december 2023 ontslag als jongerenpastor voor de Inspirelli-jongerenpastoraal in het vicariaat Antwerpen.

Marina **Heyse**, pastoraal werkster van ons bisdom, is sinds 1 maart 2024 met pensioen. Ze nam ontslag als pastoraal rusthuiswerkster in woonzorgcentrum Czagani in Ranst en als parochieassistent in de pastorale eenheid Sara en Abraham (Ranst, Zandhoven).

Carolien **Milis** nam per 29 februari 2024 ontslag als verantwoordelijke diaconie en solidariteit in de pastorale eenheid Mozes (Heist-op-den-Berg, Putte) en als lid van dat team.

Omwille van het bereiken van de leeftijdsgrens van tachtig jaar werd de benoeming van Marcel **Peeters**, missionaris van Scheut, als parochievicaris in de pastorale eenheid Don Bosco (Baarle-Hertog (Zondereigen), Beerse, Merksplas, Vosselaar) per 4 april 2024 beëindigd.

Danny **Puype** nam per 28 januari 2024 ontslag als verantwoordelijke voor het financieel en materieel beheer in de pastorale eenheid Heilige Gummarus en Zalige Beatrijs (Lier).

De bisschop stelt er prijs op bij deze gelegenheid zijn medewerkers van harte te danken.

OVERLIJDEN

Vedastus **Gaston Cogge**, priester van ons bisdom, overleed in Brasschaat op 4 maart 2024. Hij was actief als leraar aan het Klein Seminarie in Hoogstraten (1950-1986). Hij werd geboren in Borgerhout op 7 juni 1926 en tot priester gewijd in Mechelen op 16 april 1950.

André **De Schepper** (pater André van Sint-Jozef) overleed in Wilrijk op 8 december 2023. Hij was actief als onderpastoor in Berchem, Sint-Theresia (1984-1993), pastoraal rusthuiswerker (1996-2009) en medewerkend priester (2009-2016) in Antwerpen-Berchem, woonzorgcentrum Sint-Anna. Hij werd geboren in De Pinte op 15 augustus 1934 en tot priester gewijd in Gent op 17 juli 1960.

Guido **Peeters**, redemptorist, overleed in Essen op 15 februari 2024. Hij was actief als pastoraal rusthuiswerker in Essen, woonzorgcentrum De Medemens, campus De Bijster (2003-2013) en als medewerkend priester aldaar (2013-2016). Voordien was hij missionaris in Congo (1968-1989) en vanaf 1990 gevangenisbezoekenier in Leuven-Centraal. Hij werd geboren in Essen op 17 december 1937 en tot priester gewijd in Essen op 16 maart 1966.

Mia **Schoofs**, pastoraal werkster van ons bisdom, overleed in Geel op 3 februari 2024. Ze was onder meer parochieassistente in Geel, Onze-Lieve-Vrouw-Bezoeking, Sint-Amandus, Sint-Appolonia, Sint-Dimpna, Sint-Franciscus van Assisi, Sint-Gerebernus, Sint-Hubertus, Sint-Jozef, Sint-Lambertus, Sint-Laurentius en Sint-Lucia. Daarnaast was ze buitengewoon bedienaar van het doopselsacrament in de federatie Geel



› Een werkbezoek aan een nieuwe kerk in opbouw. Het is een zeldzaamheid in deze tijd, maar we mogen het meemaken in ons bisdom in Herentals. Daar zal de kerk van Onze-Lieve-Vrouw-op-'t-Zand verrijzen met het daartoe bestemde legaat van Maria Verstappen-Le Paige. Op uitnodiging van vzw Heilige Huisjes maakten geïnteresseerden op 21 april kennis met het project. Architecten Jaume Mayol uit Mallorca en Floris De Bruyn uit Gent van de bureaus die de opdracht in de wacht sleepten (TED'A Architectes uit Mallorca en GAFPA Bureau Voor Architectuur en Stedenbouw uit Gent) gaven toelichting bij hun ontwerp, dat niet enkel een katholieke maar ook maatschappelijke meerwaarde beoogt. Het gebouw gaat op in de natuur en ook al lijkt het niet meteen op een kerk, toch bezit het een sacraal karakter, maar zonder drempels. In het julinumnummer 2022 van 'Relevant' schetste Norbert Wauters, deken van de Zuiderkempen, de symboliek van de nieuwe kerk, die hij omschreef als "een kerk met toekomstperspectief".

(2011-2015). Mia werd geboren op 13 oktober 1940 in Borgerhout en door de bisschop als pastoraal werkster erkend op 5 januari 1997.

Julianus **Juul Thijs**, priester van ons bisdom, overleed in Herenthout op 13 december 2023. Hij was actief als leraar in het Klein Seminarie van Hoogstraten (1959-1966). Daarna was hij onderpastoor in Dessel, Sint-Niklaas (1966-1981), en pastoor in Grobbendonk, Onze-Lieve-Vrouw-Tenhemelopgenomen, Bouwel (1981-2012). Hij werd geboren in Meerhout op 17 maart 1932 en tot priester gewijd in Mechelen op 12 juli 1959.

Guido **Tielemans**, salesiaan van Don Bosco, overleed in Heverlee op 6 januari 2024. Hij was actief als pastoor in Hoboken, Sint-Jozef, *Moretusburg* (2007-2014), en Hoboken, Heilige Familie (2007-2014), en parochievicaris in Antwerpen (Christus-Koning; Sint-Bernardus *Kiel*; Sint-Catharina, *Kiel*), Wilrijk (Sint-Jan-Maria-Vianney; Sint-Jan Evangelist, *Valaar*; Sint-Bavo;

Onze-Lieve-Vrouw van de Heilige Rozenkrans; Heilige Pius X, *Oosterveld*), Berchem (De Verrezen Heer, *Rooi*, Heilig Sacrament, *Groenenhoek*, Onze-Lieve-Vrouw Middelaars en Sint-Lodewijk; Sint-Hubertus; Sint-Theresia van het Kind Jezus, *Luithagen*; Sint-Willibrordus) en Hoboken (Onze-Lieve-Vrouw-Geboorte; Sint-Jozef, *Moretusburg*; Heilig Hart, *De Wegel-Zwaantjes*; Heilige Familie) (2018-2019). Hij werd geboren in Lier op 9 november 1939 en tot priester gewijd in Oud-Heverlee op 13 september 1969.

ONTTREKKING AAN DE EREDIENST

Bij decreet van 1 maart 2024 heeft bisschop Bonny de kerk van **Onze-Lieve-Vrouw-Tenhemelopgenomen** in Schilde (Pater Nuyenslaan 68) en het bijhorende altaar, per 1 maart 2024 onttrokken aan de eredienst en teruggebracht tot een profaan en niet onwaardig gebruik, zoals bepaald in canon 1212, 1224 § 2 en 1238 CIC.



LERENSLANG

MET VERSCHILLENDE SNELHEDEN

Tweederde van het werkjaar is voorbij. In de opzet van de vormings-trajecten voor de teams van de pastorale eenheden gaan we uit van drie bijeenkomsten per werkjaar: twee kort na elkaar in de periode december-maart en een evaluatiebijeenkomst in mei of juni. Zijn de teams op koers, uitgaande van het gestelde tijdpad? Of betekent de focus die de vormingstrajecten bewust leggen op maat van de pastorale eenheden ook op eigen tempo? Mijn ervaringen met het catechetische vormingstraject gaan alvast in de richting van verschillende snelheden.

Myriam Smits

Het vormingstraject 'De zondagskerk, een plek om te groeien in geloof?!' met als ondertitel 'Zondagskerk als catechetische gemeenschap' was duidelijk dé favoriet bij de teams van de pastorale eenheden. Twaalf van hen kozen dat traject. De inhoudelijke begeleiding van die trajecten verdeelden we onder drie collega's, in de mate van het mogelijke gekoppeld aan dezelfde procesbegeleider. Zo ontstonden er per dekenaat vaste begeleidingduo's. De gedeelde ervaring maakt dat de begeleiders op elkaar ingespeeld zijn en de kennis, opgedaan in het ene team, meenemen in de begeleiding van een ander team. Daarnaast wisselen ook de inhoudelijke begeleiders onderling hun ervaringen uit en leren ze van elkaar.

Hoofddoel

De informatiebrochure omschreef het hoofddoel van dat vormingstraject als volgt: "Het team van de pastorale eenheid zet stappen in het vormen van een catechetische gemeenschap in en rond de zondagskerk van de pastorale eenheid. In het bewustzijn dat alle christenen leerling van Jezus zijn, verkennen we de mogelijkheden om verkondiging en

geloofsverdieping voor alle leeftijdsgroepen (en niet alleen kinderen in een traject van initiatie) toegankelijk te maken. Op die wijze bouwen we de zondagskerk op tot een belangrijke plaats voor de werking van de initiatiesacramenten (doopsel, vormsel en eucharistie), maar ook tot een plek waar de brede geloofsgemeenschap (jong én oud) de kans krijgt om haar geloof te verdiepen."

Van gesprek tot maatwerk

Die doelstelling inspireert zich op het nieuwe *Directorium voor catechese*. Alle inhoudelijke begeleiders startten met hetzelfde programma voor het afstemmingsgesprek, dat bestond uit de volgende elementen: een stellingenspel over catechese, een inleidende videofilm bij dat *Directorium* en een gesprek over de titel van het negende hoofdstuk van het *Directorium*: 'de christelijke gemeenschap, subject van de catechese'. Aan het slot van dat eerste gesprek formuleerden de teams een eerste opzet voor een project. Vanaf dat moment werd het maatwerk.

Afhankelijk van wat de gesprekken in de teams aan de orde brachten, werden een of meerdere thema's uit het *Directorium*

besproken, al dan niet aan de hand van korte films. "Activiteiten voor (groot)ouders en (klein)kinderen ... Dat doen we al!", hoorde je vaak opperen. Vaak bleken die geïntegreerd in het catecheseproject voor eerste communie of vormsel. Het gaf stof tot nadenken. Af en toe verzuchtte een teamlid: "We zien ze niet meer na de eerste communie of vormsel ... Hoe betrekken we gezinnen bij onze parochie?" Of, "Stel dat we een activiteit organiseren: komen de ouders met jonge kinderen dan daarop af? Ze hebben het al zo druk ..."

Nieuwe elementen

Al pratend met elkaar kwamen er steeds nieuwe elementen naar boven, alle de moeite van het bespreken waard. Het leidde in het ene team tot een inventarisatie van wat er al is en een ideeënlijst van wat mogelijk zou kunnen zijn, in een ander team tot het opzetten van een bevraging van jonge ouders van wat zij van de geloofsgemeenschap verwachten of tot de eerste stappen in de realisering van een concreet aanbod.

Wat hebben we geleerd dit jaar?

Zijn de teams op koers? Absoluut! Verloopt alles volgens het vooropgestelde plan? Nee, maar dat hoeft ook niet. Het belangrijkste is immers dat teams van pastorale eenheden zich blijven vormen aan de hand van een concreet project in hun lokale pastorale eenheid. We leerden dat 'op maat' ook op eigen tempo betekent. En dat impliceert dat de duur van de vormingstrajecten in samenspraak met het dekenaat of het vicariaat verlengd kan worden. Teams van pastorale eenheden krijgen zo de ruimte om een gestarte activiteit of project op een verantwoorde manier af te ronden en te evalueren, vooraleer een nieuw vormingstraject te starten.

DOORKIJK

DE VLAM VAN DE LIEFDE



“(...) alles bij elkaar is het bezielende beginsel, waardoor het nieuwe leven zowel ontstoken als in stand gehouden wordt, toch de vlam van de liefde”

(John Henry Newman)

Bovenstaand citaat van John Henry Newman, een Britse theoloog en bekeerling uit de negentiende eeuw, kwam ik tegen in de lezingendienst van het getijdengebed. Soms zijn die lezingen vaak confronterend. Woorden zoals ‘zonde’ en ‘beking’ komen met de regelmaat van de klok terug en doen me zelden vrolijk aan de dag beginnen. Deze zin echter haalt wel naar boven waar – in mijn ogen – alles om draait, waar alles mee begint, en wat voor mij een dragende kracht mag zijn. Zo kan ik als christen groeien naar die nieuwe mens. Elke dag, elk jaar opnieuw.

Harder en harder

Ik ervoer dit in de gevangenispastoraal, waar ik tot voor kort aan de slag was als aalmoezenier in de strafinrichtingen van Hoogstraten en Wortel. Daar wordt niet zozeer gesproken over ‘zonde’ en ‘beking’, maar over ‘misdaad’, ‘schuld’ en ‘straf’. Het maatschappelijke debat wordt alsmat harder en harder. Zelfs de ruimte om door die straf te groeien, een nieuwe mens te worden, wordt gedetineerden niet gegund. Die laatste voelen die hardheid binnen en buiten de muren aan den lijve, elke dag weer opnieuw.

Als aalmoezenier is het niet nodig om je uit te spreken over de noodzaak van het al dan niet straffen. Als aalmoezenier in de gevangenis mag je, moet je zelfs, die vlam van de

liefde binnenbrengen in die wereld. Een vlam die doorgegeven kan worden en zelfs terug ontvangen kan worden.

Niet naïef

Een luisterend oor, een paar troostende woorden, de ruimte om samen stil te vallen, af en toe samen een traan van verdriet – of ja, soms zelfs van het lachen – te laten, zijn voor mij zo’n gebaren van liefde die ik als gevangenis-aalmoezenier mocht brengen en meemaken. Er mag gerust gesproken worden over de oude mens die op zoek gaat naar de nieuwe mens. Gedetineerden waren daar vaak realistischer in dan ikzelf. Veelal gaan ze zelf de hardheid in gesprekken niet uit de weg.

Die liefde is geen naïviteit, maar misschien wel de moeilijkste opdracht in het christen-zijn. Soms is het makkelijk om lief te hebben. Een partner, een familielid, de arme en de zieke. Zelf merkte ik dat de liefde pas echt concreet wordt, als ik ermee worstel. Wat met hen zonder schuldinzicht? Wat met hen die op het eerste gezicht zulk een gruwelijke zaken gedaan hebben? Is die liefde oneindig en zonder eisen?

Ruimte voor Gods liefde

In de worsteling met mezelf en die liefde was het belangrijk om juist ruimte te geven

aan Gods liefde. Die mag als een vlam doorgegeven worden en mag het begin zijn voor mezelf en voor de ander van een weg naar een nieuw leven. Dat gaf mij de kracht om sommigen, hoe moeilijk ook, week na week te vragen: “Hoe gaat het met jou vandaag?” Dat niet vanuit een oppervlakkige sociale verplichting, maar waarachtig met een bezorgdheid voor de persoon in kwestie, hoe hard ik soms ook worstelde met de feiten die hij gepleegd had. Want onbewust mocht ik zo die vlam van Gods liefde doorgeven. En zo gebeurde het eens, enkele jaren later, dat iemand, op de dag zijn vrijlating, tijdens ons laatste gesprek de bal terugkaatste: “Jelle, hoe gaat het eigenlijk met jou?”

Hoop

Het Evangelie gaat de hardheid van het menselijke leven niet uit de weg. Toch ervaar ik telkens weer hoe het Evangelie, hoe Gods liefde, in die hardheid juist ruimte mag geven. Hoe het iets mag doorgeven aan de ander om zo uiteindelijk het eigen nieuw leven mee vorm te geven. Het brengt medeleven, hoop, verlossing en vooruitzichten. Dat hoop ik voor allen, binnen en buiten de gevangensmuren. Een beetje van die vlam te mogen krijgen, een beetje te mogen geven. Om zo uiteindelijk die vraag te kunnen stellen, of wanneer nodig, ze zelf te mogen ontvangen: “Hoe gaat het eigenlijk met jou?”

Jelle De Backer,

Tot voor kort aalmoezenier in de straf-inrichtingen van Hoogstraten en Wortel, momenteel godsdienstleerkracht.

OVER HET SCHOOLMUURTJE

IJD TEST ONDERSCHIEDINGSTRAJECT VOOR SCHOLIEREN UIT IN HET SINT-MICHIELSCOLLEGE IN BRASSCHAAT

Nog niet zo lang geleden stuiterden er pingpongballen door de grote ruimte op de bovenverdieping van het Sint-Michielscollege (SMC) in Brasschaat, nu is het een Open Leercentrum. Er ligt tapijt op de grond, tegen de wand verrees een houten tribune en twee geluiddichte 'pods' bakenen kleinere ruimtes binnen de zaal af. Op een ochtend in het voorjaar druppelen twee klassen vijfdejaars aarzelend binnen. Waarom de normale lessen even opgeschort zijn, weten ze niet goed. Een onderscheidingsstraject? Kan iemand dat even uitleggen?

Jozefien Van Huffel

Eerder die week kreeg een groep leerkrachten van het SMC al de nodige uitleg. De school en IJD Jongerenpastoraal slaan dit en komend schooljaar de handen in elkaar voor een proefproject in de derde graad. Omdat we overtuigd zijn dat zingeving een grote meerwaarde kan hebben voor scholieren en de keuzes die ze moeten maken, toch wanneer je er op een brede en niet-schoolse manier mee aan de slag gaat.

Tegelijk willen we zo inspelen op signalen uit het werkveld dat steeds meer jongeren met mentale klachten kampen. Heel wat jonge mensen voelen zich eenzaam of angstig, ze ervaren abnormale

stress, slaapproblemen of depressieve gevoelens, ze krijgen hun emoties moeilijk verwoord. Dat alles leidt soms ook tot lichamelijke klachten. Neurowetenschappers, zoals de Leuvense professor Stephan Claes, erkennen dat spiritualiteit een rol kan spelen om dat alles tegen te gaan. Met in het achterhoofd de geestelijke onderscheidingsoefening uit de ignatiaanse traditie willen we daarmee iets doen vanuit IJD.

Spelenderwijs

Deze eerste ontmoeting, waarbij we twee uur doorbrengen met elke klas vijfdes, wil de jongeren spelenderwijs doen stilstaan bij hun zelfbeeld en bij hoe anderen naar hen kijken. Al ontvangen we elke groep wel eerst met een korte, maar stevige inleiding, waarin we de vier waarden toelichten die in het onderscheidingsstraject centraal staan: mededogen, zelfbewustzijn, vergeving en dankbaarheid. Er wordt gefronst, maar dat is niet erg. De waarden ervaren en

onderzoeken is op deze tocht belangrijker dan ze begrijpen. En dus spelen we een spel, meerdere spelletjes zelfs. Kennismaken doen we via Storycubes: we rollen met de negen dobbelstenen, die geen ogen hebben maar wel symbolen, en vertellen op basis daarvan kleine anekdotes of grote verhalen uit ons leven.

Sprookjes

Daarna halen we de Dixitkaarten boven, niet om het eigenlijke spel te spelen, maar om tussen de sprookjesachtige, fantasierijke illustraties



MARIAMAAND

In mei, gewijd aan de moeder van Jezus, wordt onze aandacht getrokken naar een jonge vrouw van buitengewone liefde en geloof. Maria vervult harten met bewondering en inspiratie. Wat mij opvalt aan Maria is haar constante aanwezigheid in het leven van Jezus. Van zijn geboorte tot zijn dood stond ze van ver of dichtbij aan zijn zijde, vol mededogen en vastberadenheid. Zoals Jezus ons op het kruis toevertrouwde aan haar zorg, roept Hij ook ons op om haar als onze moeder te omarmen.

In 2018 daagde IJD jongeren uit om een Mariabeeld te pimpen: om haar uit te beelden zoals zij ze zien. Het werden heel diverse Maria's, met een blinddoek, symbool voor verblinding, met de kleuren van de regenboog, symbool voor de lgbti+-gemeenschap.



© IJD

een antwoord te kiezen op een aantal (levens) vragen. Waar sta jij op dit moment? Wat geeft je moed? Wat houdt je tegen? Hoe ga jij met tegenslagen om? En waar hoop je in de nabije toekomst te belanden? De leerkrachten die eerder de vorming volgden, kregen overigens dezelfde werkvorm voorgeschoteld. Weken later horen we van godsdienstleerkracht Christine Van Gerven dat het nog ter sprake komt. "Want wanneer doe je dat, als volwassenen, over dergelijke onderwerpen praten met collega's? Niet aan de koffie alleszins. Die vorming deed duidelijk deugd." Bij de leerlingen blijkt het ook aan te slaan. Niet bij iedereen misschien – bij tieners wint balorigheid het nu eenmaal soms van diepgang – maar de grote meerderheid laat zich wel op sleeptouw nemen, en sommigen geven aan gedachten of gevoelens verwoord te hebben die ze niet eerder met iemand deelden.

Doorspoelen

Even doorspoelen naar het einde van maart, naar de tweede sessie van het traject. Opnieuw brengt elke klas twee uur door met de

jongerenpastores, maar deze keer laten we ook de leerkrachten aan het woord. Tien van hen lieten zich tussen de twee sessies door interviewen over de keuzes in hun leven. Wanneer voelden ze zich onvrij om te kiezen? Welke keuze draaide uit op een teleurstelling? En welke raad zouden ze, met alle kilometers die ze nu op de teller hebben, geven aan hun jongere zelf? Op basis van videomontages zetten we de vijfdes aan het denken over keuzevrijheid en veerkracht. In een hoogstpersoonlijk zonnestelsel visualiseren ze wie en wat er zoal invloed uitoefent op hun levenskeuzes en of dat voor rust dan wel voor stress zorgt, of het hun moed geeft of angst aanjaagt. Daarnaast focussen we tijdens deze tweede sessie op vergeving. Dat doen we vooral omdat mild zijn voor jezelf, en dus jezelf vergeven, bij uitstek voor tieners moeilijk is. En omdat negatieve gedachten of ervaringen die blijven hangen, je groei als mens kunnen belemmeren. Met een geleide meditatie sessie proberen we de wereld even op pauze te zetten, om de jongeren te laten verkennen wat wringt en zich af te vragen of ze klaar zijn om los te laten.

Vooruitkijken

Volgend schooljaar ontmoeten we de vijfdes van het Sint-Michielscollege een derde keer, nadat ze de Colombustest, een nieuwe oriëntatieproef in het secundair onderwijs, hebben afgelegd. En daarna zijn de pastores van IJD misschien wel nu en dan te spotten op scholen, om de pauzeknop in te drukken en tijd te maken voor onderscheiding.

IJD Jongerenpastoraal werkt dit jaar een rebrandings-traject af. Als alles goed ging, werd tussen het ter perse gaan van dit nummer van 'Relevant' en het moment dat je dit leest, de nieuwe naam van de organisatie bekend. Meer hierover in een volgend nummer.



© IJD

Hij zei: "Kijk, zij is voortaan je moeder (Joh 19, 26-27)." De betekenis van Maria's leven resoneert krachtig in de harten van jongeren vandaag. Als jonge vrouw gehoorzaamde ze Gods roeping en omarmde ze haar missie met nederigheid en vastberadenheid. Haar voorbeeld herinnert ons eraan dat, ongeacht onze leeftijd, we kunnen vertrouwen op Gods genade om lief te hebben en te dienen in onze eigen omgeving. Net zoals Maria Jezus kende en liefhad, kunnen wij ook op haar rekenen om ons dichterbij haar Zoon te brengen, ons de weg wijzend naar een diepere relatie met Hem. In de Mariamaand laten we ons leiden door haar voorbeeld van liefde en toewijding, wetende dat ze altijd bij ons is, als moeder en als gids op onze reis van geloof. (Orlando Garcia)

JONGERENPASTORAAL
IJD ANTWERPEN
IJDANTWERPEN@IJD.BE
03 454 11 44



READY TO PLAY: MISDIENAARS- ESCAPEROOM



© Freepik

De misdienaars verzamelen voor de viering in de sacristie. Maar plots ... valt de deur dicht. Ze zitten opgesloten en moeten de code van het slot vinden. Dat kan aan de hand van allerlei opdrachten, verstopt in de sacristie. Ondertussen tikt de klok genadeloos voort, de viering duurt maar één uur! Kan jouw groep misdienaars zich binnen zestig minuten bevrijden uit de sacristie?

Meer info op www.kerknet.be/ijd/informatie/escape-room.

ONTDEK DE JEUGD




Deze week:
Kenzy Alderweireld

Afkomstig van:
Antwerpen

Je kan me kennen van:
Wereldjongerendagen

Ik ben een vriend van IJD omdat ... ik aanwezig probeer te zijn op elke jongerenavond in Antwerpen.

Mijn levensmotto luidt ... God gives you nothing you can't handle.

Dit lied inspireert mij ... Missy & Blonde, Julia Ross- Something just like this

Mijn favoriete Bijbelverhaal is ... 'De Ark van Noach'.

Dit is de volgende Vriend van IJD: Lena Hosteaux

© IJD

1. Zelig, denk je ongetwijfeld wanneer je deze foto ziet. Zelig, even tot rust komen in de lommerte, te midden van de natuur. En hier is nog een extraatje, dat dit stilvallen bijzonder maakt. Geestelijke begeleiding helpt je (terug) naar de bron te gaan ... Op 4, 5 en 6 juli organiseert CCV van ons bisdom een kennismaking 'Geestelijke begeleiding' in de abdij van Westmalle voor wie geboeid is door geloof en spiritualiteit. Je hoeft niet kerkbetrokken te zijn. Info en inschrijven bij inge.schellekens@ccv.be.
2. Honderden jaren al beluistert de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal verhalen van gelovigen en bezoekers die er een kaarsje branden, een gebed uitspreken, hun hart uitstorten ... En vertelt ze verhalen, van mensen die haar bouwden, van kunstenaars die haar versierden. Met de jaren komen er steeds nieuwe verhalen bij. Zo veel zelfs dat we de oudere wel eens dreigen te vergeten. Om al die verhalen, oud en nieuw, recht te doen, werkte het team van de kathedraal aan een herinrichting van de site. Sinds 1 april wacht de bezoeker een nieuw welkom. Van 'Maria met het kind' aan de linkerkant gaat het in crescendo naar de *Kruisoprichting* van Rubens, om vervolgens aan de rechterkant via Vlaamse topstukken stil te worden bij de pracht maar ook het lijden van Rubens' *Kruisafneming*. Nieuw zijn ook twee platformen waarop je mag plaatsnemen in de narthex, die je onderdompelen in de beleving van tijd, ruimte en licht. Een gratis 'Kathedraalwijzer' gidst je langs twaalf highlights. Een QR-code laat allerlei informatie van poëzie tot weetjes, van anekdotes tot verdieping, weerklinken. Meer info op www.dekathedraal.be. Gratis toegang voor inwoners van de provincie Antwerpen.
3. Tijdens de paaswake werd catechumeen Daniël gedoopt in de Heilig Hartkerk in Boom. Tijdens de paasnacht werden 34 volwassenen in ons bisdom gedoopt en gevormd. Het aantal volwassenen dat zich laat dopen in de katholieke Kerk in België blijft stijgen. Dit jaar waren het er 362, bijna een verdubbeling tegenover een decennium terug. Voor de catechumenen, zoals volwassen kandidaat-dopelingen genoemd worden, betekent het ontvangen van de initiatiesacramenten van doopsel, vormsel en de eucharistie de start van een leven als christen, na een traject van een jaar. Dat traject omvat een tijd van begeleiding en inleiding in het geloof en het leven van de geloofsgemeenschap, met enkele belangrijke liturgische scharniermomenten, zoals de opname in het catechumenaat in de plaatselijke geloofsgemeenschap en de bevestiging door de bisschop.
4. Wat doe je als een open kerkgebouw plots moet sluiten wegens een grondige restauratie en je toch gastvrij wil blijven? Zo is de Sint-Gummarussite in Lier lange tijd gesloten. Het gebouw wordt integraal gerestaureerd. Een kijkbox, een immense houten doos met kijkvensters, biedt nieuwsgierigen de mogelijkheid om af en toe een kijkje te nemen in de kerk en vanop een afstand de restauratiewerkzaamheden te volgen. Het doet wat denken aan de kijkhutten in natuurgebieden om vogels of wild te spotten, zonder dat je hen stoort. Hier spot je de restaurateurs zonder hen voor de voeten te lopen. De kijkbox wordt voortdurend verplaatst. Ze volgt de werkzaamheden.



© Inge Schellekens



© De Kathedraal



© Ellen Sereen



© Filip Ceulemans

WAS JIJ ERBIJ?



© Koen Meessens

Codes, geheimschrift, drama, quizzen, spanning ... het waren de ingrediënten van een gesmaakte vormselvoorbereiding in de kerk Sint-Anna-ten-Drieën in Antwerpen-Linkeroever. Om hen warm te maken voor engagement, liet vormselcatechist Veerle Claus haar veertien vormelingen op een originele manier kennismaken met de zeven werken van barmhartigheid. Na het beluisteren van het verhaal uit de kinderbijbel, togen ze aan de slag in groepjes. "Teamwerk was nodig om samen het geheimschrift te kraken", legt Veerle uit. "Elke code bracht de vormelingen bij een van de zeven werken van barmhartigheid." Telkens werd het werk in kwestie besproken en nodigde Veerle de jongeren uit om voorbeelden te geven: hoe kunnen zij, jonge mensen van elf of twaalf jaar, vandaag die werken waarmaken? "Vervolgens daagde ik elk groepje uit om een werk van barmhartigheid uit te beelden. De anderen moesten dan raden over welk werk het ging", vervolgt Veerle. "Ze vlogen erin en deden hun uiterste best. Ze deden het zelfs zo goed dat alle werken onmiddellijk werden geraden." Dan brak het spannendste moment van de dag aan voor Veerle. Ze had immers een Kahoot-quiz uitgewerkt om te testen hoeveel de vormelingen van dat catechesemoment meedragen (n.v.d.r. Kahoot is een online leerplatform waarmee je een interactieve quiz kunt spelen). Elk groepje sloot een gsm aan op het WIFI-netwerk van de kerk en daar gingen ze! "Hoe cool was dat!", blikt Veerle enthousiast terug. "Acht vragen over de zeven werken van barmhartigheid werden om ter snelst opgelost. En ze deden het fantastisch!" Op de foto's de zoektocht aan de hand van de rebus, de Kahoot-quiz en twee werken van barmhartigheid, uitgebeeld door de vormelingen. Raad jij ze even snel als zij deden?

HET VOORVAL UIT HET LEVEN GEGREPEN

DRUKKE AGENDA

Vorige week heb ik vijftigjarige Trees de ziekenzalving gegeven. Negen maanden terug had ze hoofdpijn. Dafalgan hielp niks tegen de ongemeen agressieve tumor die haar hersenen heeft vervangen. Ik moet even slikken als ik binnenkom. Door de intraveneuze cortisone ziet haar hoofd er echt als een volgroeide pompoen uit. Ik vind er met moeite twee ogen in terug. We zitten in de salon met Jacques en drie volwassen kinderen op een rij. Ik vertel haar over de ziekenzalving en de tekens die daarbij horen. Ik vraag haar of ze eerst haar kinderen wil zegenen door hen de handen op te leggen en hun haar levenskracht door te geven. Ze stemt toe en zegt tegelijk: "Dat is ook handiger, want ik kan beter met mijn handen rond hunne kop dan zij rond die van mij." We lachen en geven ons daarna over aan haar indrukwekkende aartsmoederlijke zegen. Die uitspraak van Trees, vol zelfironie, is de manier waarop God zijn genade verpakt. Met een snuifje humor haalt Hij de lont uit de explosieve lading van het vreselijke drama dat zich in Trees en onder onze ogen voltrekt en maakt daardoor de weg vrij voor een echt en onbezwaard *bene dicere*, het zeggen van goede en blijvende woorden aan haar kinderen. Het tilt Trees even boven haar gruwelijke lijden op, halverwege de hemel, en brengt

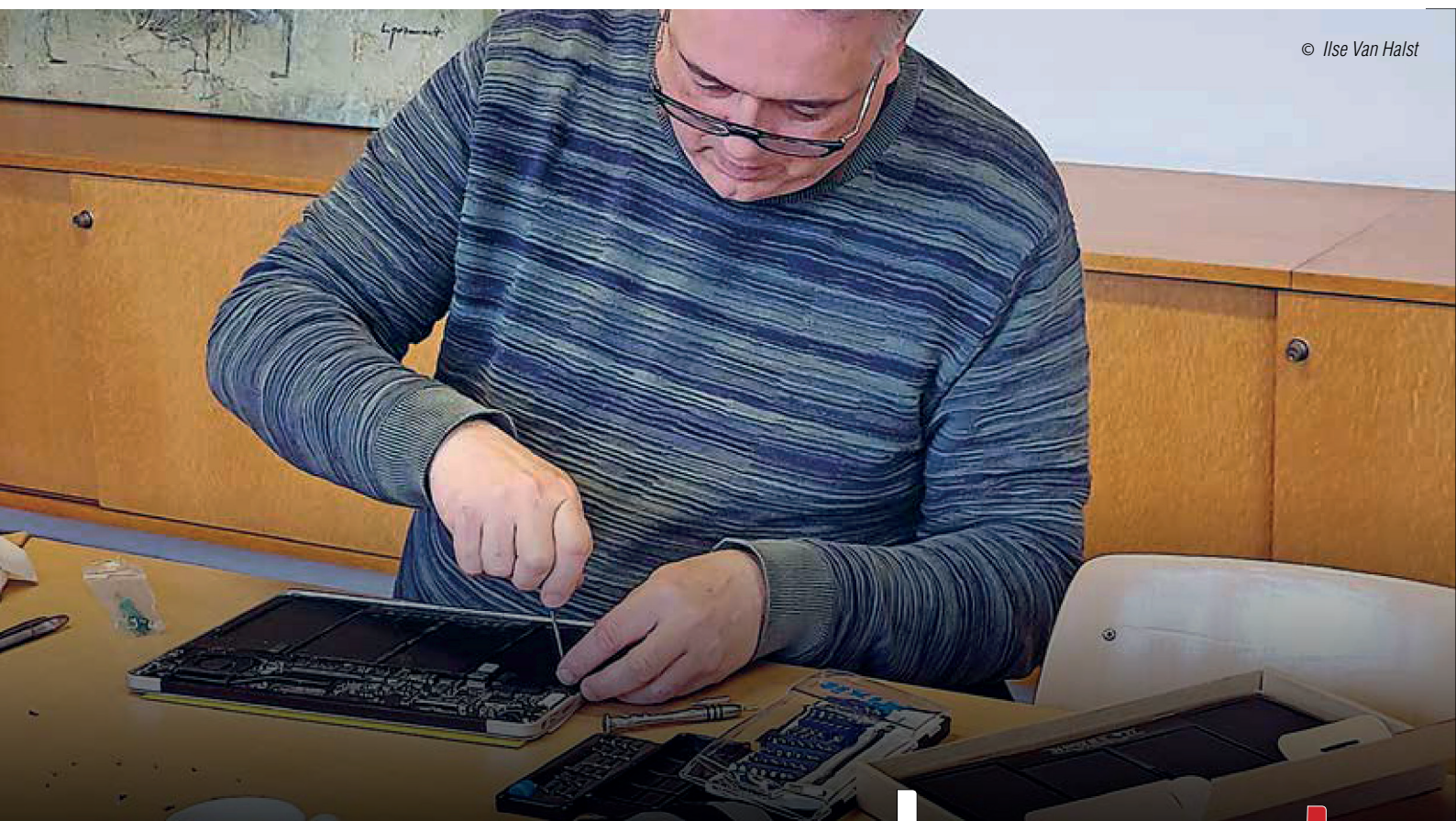


© Vera Van de Peer

› Ronald Sledsens

haar daardoor in het vogelperspectief dat toelaat om zich een minuut van de ondergang te distantiëren. Als cadeautje geef ik Trees na haar ziekenzalving een lege agenda. Om de drukte te noteren, eens aan de overkant. Want je kan je nauwelijks voorstellen dat de hemel voor een jonge weggerukte vrouw van vijftig ledigheid zou zijn. Trees bladert door de onbeschreven lege bladzijden: "Hij ziet er beter uit dan die van afgelopen jaar", zegt ze. Het woord 'humor' komt nog van de ouwe geneeskunde die dacht dat de gezondheid van een mens bepaald werd door een evenwicht tussen vier 'humoren' of lichaamsvloeistoffen: zwarte gal, gele gal, bloed en slijm. In het geval van Trees klopt daar nog iets van. Bij haar stroomt humor inderdaad door de aders van haar gerijpte persoonlijkheid. Daarom heeft ze zelfs met een tumor nog humor.

Ronald Sledsens



© Ilse Van Halst

› **Op de foto:** Om gezegd te krijgen waar we geen woorden voor vinden of wat we niet kunnen bevatten, vallen we vaak terug op religieuze tekens of symbolen. Worden kruistekens gebannen, dan duiken er wel her en der engelen op in het straatbeeld. Die met een knipoog toch nog een boodschap van God verspreiden ... En kijk, op een redactieraad van 'Relevant' viel er zomaar een reddende engel uit de lucht. Mijn laptop bezorgde me kopzorgen. Hij viel voortdurend uit en kon niet meer functioneren op eigen kracht. Overal moest ik hem aansluiten op het net voor een energieshot. En dat is niet altijd zou eenvoudig als je onderweg bent. Gelukkig wist onze eigen 'Steve(n)' hem snel en doeltreffend nieuw leven in te blazen ...

relevant

geloof / kerk / mens / maatschappij

Volgende keer:

OPEN KERKEN

www.relevant-bisdomantwerpen.be

